

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

היום כבר אין יותר סודות, הכל 'על השולחן', והדבר הכי מופלא, הסוד
הכי עמוק, הוא השולחן בעצמו, שיש שולחן גשמי –
המציאות הגשמית שמשקפת את העצם האלוקי.
אם פעם היתה חלוקה של "לא" סודי ולמטה ממנו "כן" גלוי –
היום כבר הכל כן! אין סודות! התכלית של התורה היא ה"כן".

[מתוך השיעור 'כן!']

חיי־שרה תשפ"ג

חיי שרה ה'תשפ"ג

25 המשפחה היהודית
מלכות ישראל – תיקון המדינה
איך מונעים התבוללות

26 הסיפור החסידי
טעויות של צדיקים
רבי צביהירש מרימנוב

28 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים
חיזוק מדת הבטחון
וקירוב של גויה מזרע ישראל

29 פְּאָזֶז' דֵּי קְדוּסָא
אֶהְיֶה וְיִרְאֶה
רְזִי יְלֶפֶד אוֹתְנִי עַל אֶהְבְּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם
וְיִרְאֶתוּ שֶׁל יִצְחָק

04 דיבור טעון
נקודה מעובדת

הקדמה להתבוננות בלשון הקודש

05 כי!
שיעור לתלמידי ישיבת 'תום ודעת'
התבוננות מעמיקה במילה 'כן' בפסוקים
ובמדרשים ופרצוף משמעויות המילה

17 נחישות נשית
שיעור מפרשת חיי שרה תשפ"ב
הכח 'ללכת על עיוור'

20 הניגון החסידי
ניגון מספר 526
ניגון מי"א טבת תשפ"ב

21 גילוי דעת זוגי
"ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
שיתוף זוגי בחוויה האישית

23 "באר לחי רא"י"
קול שמחה
עבודת הבארות של יצחק אבינו

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו בתוך כל בית ישראל. לפניכם גליון **נפלאות** לפרשת חיי-שרה, מלא בכל טוב, עם שיעורים, התוועדויות והתבוננויות מעמיקות.

השבוע בגליון:

לשיעור המרכזי בגליון – שיעור משבת וירא לבחורי ישיבת 'תום ודעת' – נוספה השבוע **הקדמה יסודית** בדמותה של הנקודה המעובדת, המבארת את **יסוד התבוננות בלשון הקדש**.

ומההקדמה, לשיעור עצמו – שיעור ארוך, מלא וגדוש, המנתח את סודות המלה "כן", מטעין אותה במשמעות וחותר לעולם חיובי יותר.

השיעור השני בגליון עוסק ב**גיבורות** הפרשה וההפטרה – **רבקה אמנו ובת-שבע** – ובנחישות שלהן, הפועלת לדורות בבנין העם היהודי ומלכות ישראל. גם מדור **קול שמחה** השבוע 'מתכתב' עם השיעור הזה, בזווית נוספת על היחודיות של רבקה.

סדר לימוד לשבוע פרשת תולדות הבעל"ט: משנה סוכה פרק ה'; נ"ך יומי, ספר ירמיה פרקים נגב ויחזקאל פרקים א"ד. **שמו לב** – השבוע מסיימים את מסכת סוכה ואת ספר ירמיה. **זה הזמן להצטרף!**

הציבור מוזמן **להתוועדות יום-ההולדת של הרב ביום שני, אור לכ"ח חשון, בשעה 20:30** בבית כנסת **"המרכזי" בכפר חב"ד**.

עזרת נשים פתוחה. ההתוועדות תשודר בשידור חי כרגיל.

שימו לב: ההתוועדות מגיל 14 ומעלה – אין להביא ילדים להתוועדות.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאחיה במספר 054-7827702

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

דיבור טעון

בשיעור השבוע בגליון יש דוגמה לקומת-תוכן נוספת שהרב גינזבורג שליט"א בונה ברבים משיעוריו – פירוט ריבוי המשמעויות הרבות הטמונות בשער או שרש בלשון הקדש וסידורן ב'פרצוף', מבנה של עשר הספירות:

ספר יצירה פותח בכך שהקב"ה ברא את עולמו "בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה" המתחלקות ל"עשר ספירות בלימה ועשרים ושתים אותיות יסוד". בנוסף ל-כב האותיות יש בבריאה תבנית בסיסית של עשר הספירות. שלמות ההתבוננות היא שילוב של שתי המערכות – זיהוי קווי-האור של עשר הספירות בתוכן היצוק בתוך הבניינים-המילים שבונות האותיות.

התבוננות כזו 'מקפיצה' ברמה נוספת את היחס לדיבור: לא רק שכל מלה וכל אות חשובות ומדויקות, מאירות את העולם ופועלות בו את פעולתן; לא רק שקשרים לשוניים לסוגיהם מעידים על קשר-פנימי עמוק וחי בין דברים שונים; אלא שכל מלה הופכת להיות טעונה באור אלקי גדול ושלם הרבה יותר, במטען רב-גוני של כוחות ופעולות שאפשר לשחרר ממנה ולהביא לידי ביטוי במציאות.

כך, בדוגמה בשיעור שלפנינו, המלה הפשוטה והטבעית "כן" הופכת להיות טעונה בתפיסת העצמיות הקיומית של מה שמתייחסים אליו, כולל הרגשת תכנית-העל של ההשגחה הפרטית לגביו; רגישה אליו כחלוץ-צינור למה שמעבר לו; מבטאת כוונה וריכוז; גדושה אוצרות טובים שרוצים להשפיע לזולת; יורדת לפרטי-הפרטים שמשרטטת "אצבע אלהים"; מלבישה בלבוש נכון ומכיל; מכינה לפעילות זריזה ובוטחת; מלאת כנות תמימה, שהיא היסוד לכל דבר; מתקנת ומשכללת וגם עוטפת בכינויים נכונים – כאשר כל המטען הזה 'מסתדר' במבנה מדויק ובעל זרימה פנימית נכונה.

הקדוש ברוך הוא ברא את עולמו בעשרה מאמדות – את עולמנו מהווה כח הדיבור האלקי. ספר היסוד הקדום המתאר את העולם כנברא מאותיות ומילים הוא ספר יצירה, המיוחס לאברהם אבינו, שחז"ל מלמדים שבכח העוסקים בו כדבעי לברוא על ידי צירופי אותיות מציאות חדשה. בספר יצירה מתוארות אותיות לשון הקדש כאבני-הבנין של המציאות – אבנים המצטרפות לשערים, שרשים, תיבות ומשפטים וכך מהוות, מחיות ומקיימות את כל הנבראים בכל רגע מחדש.

לימוד התורה מיוסד על הבנה טובה, דיוק ודקדוק בלשון הקדש. הבנת הפשט לכשעצמה דורשת הבנה טובה של השפה, המבנה שלה וריבוי גווני-המשמעות שלה. הדיוק הנדרש בכל מלה ואות בא לידי ביטוי נוסף כשעוברים למדרשי ההלכה והאגדה והופך למשמעותי עוד יותר ברבדי הרמז והסוד של התורה.

ההבנה שהאותיות והמילים אינן מביעות רק תוכן שכלי, אלא הן צינורות של אור אלוקי, מכניסה ממד נוסף של חשיבות בעיסוק בשפה ומשמעותיה – הן בלימוד התורה ואפילו בדיבור החולין היום-יומי, שמקבל תוספת-ערך ודורש משנה-זהירות, שהרי כל אות וכל מלה טעונות באנרגיה. ההקדמות הללו מבהירות היטב את העיסוק המרובה במלים ואותיות, כולל ברמזים וגימטריאות, הפונות אל הרובד הבסיסי ביותר של האור האלוקי בו טעונות האותיות.

שיעור

שיעור לתלמידי ישיבת תום ודעת

כן!

קיצור מהלך השיעור

המלה "כן" היא מלה פשוטה ויום־יומית, אך מסתבר שהיא **טעונת־משמעות ורבתי־רבדים**. בשיעור ארוך ויסודי שנמסר בליל שבת העמיק הרב בסודותיה. נקודת־המוצא של ההתבוננות היא שתי תורות של **הרבי ר' בונים מפרשיסחא**, שנלמדות ב**פרק א**, המעמיקות בפשט הפסוקים והמדרש וחושפות את התוקף והעוצמה של השימוש במלה **"כן"** ב**כתובים**. מתוך הדברים עולה בדרך אגב התייחסות מיוחדת ל**צמחונות** שבראשית הבריאה ול**עבודת הקרבנות**. ב**פרק ב**, גולת הכותרת של ההתבוננות, יש 'פרצוף' שלם של כוונות ומשמעויות במלה "כן", כנגד **עשר הספירות**. **פרק ג**, הקצר והמעמיק, חותם את ההתבוננות ב**יחס בין "לא" ו"כן"** בהקשר של **בריאת העולם** ובחתימה להגיע באופן שלם ומלא ל"כן" – **תמיד כן!**

א. כן – עיקר וקיום "כי על כן עברתם"

נתחיל לקרוא בפנים:

במדרש (רבה מ"ח יא) כי על כן עברתם על עבדכם. אמר רבי יהושע מיום שברא הקב"ה את עולמו הייתם מזומנים לבא אצלי.

אברהם אבינו אומר למלאכים שאתם כאן בהשגחה פרטית – "מזומנים לבוא אצלי" מבריאת העולם. אומרים "מוכן ומזומן" – "מזומן" הולך עם "מוכן", גם מלשון כן, משהו מוכן ומתוכנן מראש, בהשגחה פרטית. לכן, מכיון ש"מיום שברא הקב"ה את עולמו הייתם מזומנים

לבא אצלי", לא תוכלו לסרב להזמנה שלי. כי על כן עברתם, האיך מה דאת אמר יהי כן השם עמכם ע"ש.

מי אומר "יהי כן הוי' עמכם"? פרעה אומר זאת למשה. בהמשך אותם פסוקים גם משה אומר לפרעה "כן" – "ויאמר משה כן דברת לא אסף עוד ראות פניך"^ג (הביטוי **"כן דברת"**^ג

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת וירא תשפ"ג – כפ"ח.

א שמות י, י.

ב שם פסוק כט.

ג אצל משה יש עוד הפעה של "כן דברת" – [כן] בנות

עולה 676, שלמות של הוי' ברבוע). שם רש"י מסביר "יפה דברת, ובזמנו דברת, אמת [שלא אוסיף עוד ראות פניך]".

מה שלשת הדברים האלה, "יפה... בזמנו... אמת"? כשמישהו אומר לי משהו ואני אומר לו "כן", אמרת נכון, מה היחס? האמירה היא האור וה"כן" הוא הכלי, האופן בו הדברים מתיישבים אצלי. ידוע¹ שלכלי יש שלשה רבדים – פנימיות הכלי, אמצעיות הכלי וחיצוניות הכלי. "אמת"

היא פנימיות הכלי, החויה הפנימית שלי שזו אמת. "יפה" מתייחס לחיצוניות הכלי, איך שהוא נראה מבחוץ. כשאני אומר למישהו "יפה" מה אני מתכוון? שאני רואה את היפי האסטטי של הדיבור שלו? הכוונה שהדברים מתקבלים ומתיישבים אצלי יפה. בין הפנימיות והחיצוניות יש את הממוצע של הזמן, "בזמנו"

דברת". במושגים של עולם־שנה־נפש² העולם הוא החיצוניות, הנפש היא הפנימיות והזמן הוא הממוצע ביניהם, כך כתוב, וכאן הזמן הוא הממוצע בין פנימיות הכלי וחיצוניות הכלי.³ זהו

כשמישהו אומר לי

משהו ואני אומר לו "כן", אמרת נכון, מה היחס? האמירה היא האור וה"כן" הוא הכלי, האופן בו הדברים מתיישבים אצלי

רש"י יפהפה.

והמאמר הזה תמוה מאוד.

לא ברור פירוש המדרש – מה הוא רוצה להגיד ובעיקר מאיפה ההוכחה שלו למשמעות של "כן".

"עצם הדבר וקיומו"

ונראה לפרש, ונקדים לפרש הכתוב שאמרנו אחי יוסף ליוסף, כנים אנחנו.

כנות היא מלה חשובה – מה פירוש שמישהו כן? שהוא אמת, שהוא רציני. כנות היא רצינות. לאיזו ספירה היא שייכת? כנות־רצינות היא תמימות, פנימיות ספירת ההוד⁴. בבית המקדש הכלים שכנגד הנצח וההוד הם הכיור וכנו⁵ – הכן שייך להוד (לכן מתחילים את היום ב"מודה אני" – ההודאה היא הבסיס־הכן של כל היום, "מודה" בגימטריא אדן⁶). יש מלה דומה לבסיס – יסוד, עוד ספירה. מה ההבדל בין בסיס ליסוד? [יסוד הוא מתחת לאדמה]. יסוד הוא גם מתחת לאדמה, אבל העיקר שהכן לא מחובר למה שעומד עליו, הכיור יכול לעמוד גם בלי כן, אבל היסוד הוא חלק מהבנין, חלק מהדבר שהוא היסוד שלו (כמו "יסוד המזבח" בבית המקדש) – כאשר שומטים את היסוד שוברים את הדבר. כשאומרים "יסוד העבודה" לפעמים הכוונה לכך־בסיס ולפעמים ליסוד – צריך להבין לפי ההקשר.

האחים אומרים ליוסף "כנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים"⁷. גם מרגלים שייכים להוד – מרגלים לשון רגליים והספירות נצח והוד הן הרגליים⁸, כאשר ספירת ההוד היא המנהיגה

ח ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"א (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ח"ג); אל עולם הקבלה פ"ז; ספר הנפש פי"ב.

ט הקדמת תקו"ז יג, ב; קהלת יעקב ערך 'כיוור וכנו'.

י ראה תום ודעת מאמר "תמימותו של רש"י" עמ' צד.

יא מלכות ישראל ח"ב מאמר "המנהיגות וחוש הדבור" (נדפס גם בכרך חב"ד גליון 2). וראה גם תשובת השנה

מאמר "חדש ניסן – חוש הדבור".

יב בראשית מב, יא.

יג הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אלהיו"). ובכ"מ.

צלפחד] דברת" (במדבר כז, ז; לפי הקרי, "כן בנות צלפחד דברות" עולה ב"פ "כן דברת").

ד ע"ח ש"מ (פ"ח) דרוש ו. ובכ"מ.

ה ספר יצירה פ"ג מ"ג. ובכ"מ.

ו לקו"ת חקת סד, ד. הזמן הוא בחינת אין – העבר

אין, העתיד עדיין, ההווה כהרף עין" (מראה מוסר אות ה) –

המחבר בין יש ליש של נפש ועולם. ורמז: עולם יש שנה אין

נפש יש עולים 1612, סב פעמים הוי', חסד גבורה תפארת

נצח הוד יסוד (ככלות ה"ק).

ז כלי ר"ת כהן לוי ישראל (קהלת יעקב ערך 'כלי'), כנגד

שלשת ממדי הכלי אמת־בזמנו־יפה: על הכהן כתוב "תורה

אמת היתה בפיהו" (מלאכי ב, ו); הלוי הוא בחינת הזמן

המלוה־מחבר את העולם לנפש. "ישראל אשר בך אתפאר"

(ישעיה מט, ג) הוא בחינת עולם־יפי (ישראל ככלל, הכולל

גם את הכהן והלוי, עולה אמת־יפי, כנודע, אך ישראל כפרט

– שאינו לא כהן ולא לוי – הוא יפה מצד עצמו).

כשאומרים

למישהו "כן", yes,
יש הרבה מאד
כוונות, הרבה
מאד משמעויות,
כנגד עשר
הספירות

עבדי משה^צ. בכל אופן, ה"לא" הראשון בתורה כתוב רק אחרי סיום מעשה בראשית הראשון, בסיפור השני – "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר הוי' אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה"^{כא}. יש כאן

שני ביטויי שלילה, "לא" ו"אין" – מה היחס ביניהם? "לא" (31) הוא הנקודה האמצעית של "אין" (61). אין אותיות אני – איך אומרים 'אני' באידיש? 'איך', בגימטריא לא (א-ל), זו כוונה מתלמידי המגיד ממעזריטש. רואים שבתורה ה"כן" קודם ל"לא", שש פעמים "ויהי כן" לפני ה"לא" הראשון. ה"כן" במעשה בראשית הוא הקיום של כל דבר – ה' בורא אותו ואז רואה כי טוב, הוא רואה שיש לו קיום, והקיום של מה שנתהווה הוא ה"כן".

נמצא, כי מלת כן תורה על עצם הדבר וקיומו. לזה הוכיח המדרש כי מלת 'כן' מוכח שהיה מזומנים אצלי משעת הבריאה. ודו"ק.

צמחונות ואכילת בשר

כדי להבין טוב יותר נלמד עוד תורה שלו, מפרשת בראשית, שטרם למדנו. התורה הזו היא דוגמה למה שאמרנו^{כב} שבפרשיסחא לומדים את עומק הפשט. חז"ל אומרים שיש "עשרה מאמרות"^{כג} במעשה בראשית. כאן הוא מדבר על ה"ויאמר אלהים" שלפי השיטות הפשוטות^{כד} הוא המאמר העשירי, המאמר שכנגד המלכות: ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה. ולכל חית

כ במדבר יז, ב. וראה לקמן הערה צב.

כא בראשית ב, ה.

כב ראה שיעור יום ש"ק פרשת בראשית השתא (נדפס בגליון נח).

כג אבות ריש פרק ה; ראש השנה לב, א.

כד תקו"ז חדש קיב, ג; מחזור ויטרי סימן שטו ד"ה "ומנן שאומרים". וראה עבודה ברורה על ר"ה שם.

את חוש ההילוך בכלל^{כה}. כנראה מרגל שתופסים אותו שייך לספירת ההוד ("הודי נהפך עלי למשחית"^{כו}) ומרגל שלא תופסים אותו שייך לספירת הנצח... בכל אופן, רואים כאן שהמלה כן שייכת לספירת ההוד. אנחנו נעשה פרצוף שלם

של משמעויות בכך – כשאומרים למישהו "כן", yes, יש הרבה מאד כוונות, הרבה מאד משמעויות, כנגד עשר הספירות. אבל בעצם, כל הפרצוף הוא בתוך ההוד.

מה הוא לומד כאן מ"כנים אנחנו"?

דמלת כן, תורה על עצם הדבר וקיומו.

בפרצוף של "כן", שנעשה בהמשך, "עצם הדבר וקיומו" יהיה שייך לכתר ולחכמה. הכן הוא קיום עצמי – יש "עצם הדבר", בכל דבר שנברא, והוא צריך להתקיים, להיות "חי וקים". כל דבר צריך להיות "חי", וכדי שהחיים האלו ימשיכו, שהדבר יתקיים, צריך את הכח של ה"קים", כח מקיף ששומר על הקיום של העצם^{כז}. כאן הוא אומר ששני הדברים האלה, העצם והקיום, טמונים בסוד המלה "כן".

ובבריאת מעשה בראשית כתיב ויהי כן.

איפה כתוב "ויהי כן" במעשה בראשית? בפעם הראשונה ביום השני, ביחס לעשיית הרקיע^{כח}. ביום הראשון לא כתוב "ויהי כן" אלא "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור"^{כט}, אבל אחר כך יש שש פעמים "ויהי כן" (ביטוי שלא חוזר שוב בתורה^ל). "ויהי" בגימטריא לא, כך ש"ויהי כן" עולה "לא כן", ביטוי עיקרי ששייך למשה רבינו – "לא כן

יד ספר יצירה פ"ה מ"א. ראה שיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' רנד, ובכ"מ.

טו דניאל י, ח.

טז ראה פלח הרמון לך לך מב, ד.

יז בראשית א, ז.

יח שם פסוק ג.

יט הביטוי "ויהי כן" חוזר עוד ג"פ בנביאים (שופטים ו, לח; מלכים ב טו, יב; עמוס ה, יד). כל הפעמים הן בלשון עבר, "ויהי", חוץ מהפעם האחרונה, שבלשון עתיד.

אכן נראה ל', דקודם שאמר השם זה המאמר הנה נתתי לכם וכו', לא היו הדברים הללו מאכל כלל בטבע. וכיון שאמר השם הנה נתתי לכם וכו', בזה המאמר נעשו אוכל אדם, וכן לבהמה. וכיון שלא נתן להם רשות לאכול בשר, לא היה הבשר בטבע מאכל כלל. וזה פירוש לכם יהיה לאכלה. ודו"ק.

ה"נתתי לכם" איננו ציווי של ה', אלא פעולה במציאות. אחרי שהכל כבר קיים במציאות, המאמר של המלכות, "ויאמר אלהים" כאן, מחדש טבע בתוך המציאות – מה שה' אומר שאפשר לאכול הופך להיות בגדר אוכל. זהו שינוי גם באדם או בחיה, שיש להם חשק לאכול את הדבר, וכנראה גם בדבר עצמו שנהפך לאכול. כשה' נותן את הפירות והצמחים לאכילה – הם הופכים לאוכל, זהו שינוי בטבע. הבשר הוא פשוט לא אוכל – אדם הראשון לא רוצה לאכול אותו, מבחינתו אכילת בשר היא כמו אכילת אבן... בהמשך, כאשר ה' אומר לנח "כירק עשב נתתי לכם את כל", הוא הופך גם את החיות והבהמות לאוכל ורק אז מתעורר הרצון לאכול אותן.

בכך מתורץ למה כתוב "נתתי", כי יש כאן פעולה (ולא רק 'התרת'), ולמה כתוב "לכם יהיה לאכלה", כי הדבר נהפך בכך לאוכל. ומתורץ נמי מלת ויהי כן. מכיון שזהו מאמר שצריך לפעול במציאות, כמו שאר המאמדות, כתוב שהוא פועל – "ויהי כן". זהו גם תירוץ למה לא נכתב בפירוש האיסור לאכול בשר ולמה דור המבול לא עברו על האיסור – לא היה איסור, הבשר פשוט לא היה בכלל אוכל.

קרבנות – חיים בעתיד

הוא מתרץ בכך עוד ענין:

ובזה מתורץ גם כן מה שהקשה ה"יפה תואר" על קרבנו של הבל, הא לא הוי מן המותר בפ"ך. יש דין שקרבן צריך להיות דווקא "מן המותר בפ"ך"^כ – אם משהו אסור לאדם, גם לא

הארץ וכו', ויהי כן [בראשית א, כט-ל]. והנה קשה לכם יהיה למה לי שפת יתר, היה לו לומר תאכלו.

למה צריך ולומר "לכם יהיה לאכלה"? עוד, מלת ויהי כן אינו מובן.

אם ה' התיר כאן לאדם וגם לחיות לאכול עשבים – מה באמירה הזו צריך להעשות, למה צריך להגיד "ויהי כן"? עוד קשה, למה לא נכתב לאו על אכילת בעל חי כמו על עץ הדעת.

חז"ל לומדים כאן שלאדם הראשון, ולאנושות אחריו, הותר לאכול רק מהצומח ולא מהחי, ורק לנח ובניו הותר הבשר. אם לאדם הראשון היה אסור לאכול בשר, כמו שהיה אסור לו לאכול מעץ הדעת, היה מתבקש לכתוב בפירוש גם את האיסור הזה.

וגם למה לא מצינו שעברו דור המבול על הצווי הזאת.

חזקה על דור המבול שעברו על כל האיסורים, אבל לא כתוב שעברו על

איסור אכילת בשר. למה נחתם דינם על הגזל^כ, "מלאה הארץ חמס"^כ, ולא כתוב שהם עברו על הציווי הזה של פגיעה בעולם?

ועוד, מה זה הלשון נתתי. עיי"ש ברש"י שדחק עצמו לתרץ.

רש"י כאן מביא את ה"נתתי" שכתוב אחר כך, בהיתר אכילת בשר אצל נח^כ, אבל הוא מביא כדי לפרש כאן – אז מובן שהוא מפרש כאן שה"נתתי לכם" היינו 'התרתי לכם', ורבי בונים אומר שזהו פירוש דחוק. איך הוא מפרש? הוא מתרץ כאן את כל הקושיות בהסבר פשוט אחד:

כה ראה סנהדרין קח, א. ובכ"מ.

כו בראשית ו, יג.

כז שם ט, ג.

כח ע"פ שבת כח, ב (ובכ"מ). ראה לדוגמא לקו"ת שה"ש

הבשר הוא פשוט
לא אוכל – אדם
הראשון לא רוצה
לאכול אותו,
מבחינתו אכילת
בשר היא כמו
אכילת אבן...

כנראה היום ה' לא רוצה את הקרבות - לכן אין בית מקדש ולא מקריבים

יצא מהתבה בכ"ז חשון וכנראה שהקרבות הם בכ"ח חשון (יום ה-חן של השנה). בכל אופן, כל זה לפני היתר אכילת בשר – אבל יש לנוח 'חוש' שה' רוצה 'לאכול' את הקרבות האלה, שהוא יתיר אותם גם לו (אגב, כנראה היום ה' לא רוצה את הקרבות)^{טז} – לכן אין בית מקדש ולא מקריבים).

יש כאן ענין חשוב, שאיני זוכר כמה הארכנו בו: הזכרנו את מושג הזמן – הזמן מורכב מעבר-ההווה-עתיד, שהם בעצמם גם בסוד הכנעה-הבדלה-המתקנה^{טז}. מהו היחס לעבר? הכנעה – אני מרגיש שלא עשיתי שום דבר, שכל החיים שלי עד עכשיו היו לא בסדר, כידוע גם בשם הרס"ג^{טז}. מהו היחס לעתיד? כמו שאמרנו כל מיני צדיקים, כמו רבי זושא, 'עד היום הייתי לא בסדר, אבל מעכשיו אהיה בסדר'^{טז}. ביחס לעתיד צריך אמונה – אמונה שיהיה טוב (אמונה עולה וצירופי טוב), "טרדאכט גוט וועט זיין גוט" (חשוב טוב – יהיה טוב), ובטחון שה' יתן לי כח לחולל שינוי מהותי בחיי ובאמת להיות טוב. העתיד הוא המתקנה, הכל יהיה טוב. מהי ההבדלה? הרגע של ההווה, שמחבר-מעביר מההכנעה של העברה להמתקנה של העתיד. הבעל שם טוב אומר שצריך להיות בהכנעה עד שהקליפה נבדלת ואז מגיעים להמתקנה – אחרי ההכנעה על העבר מגיעים לרגע ההווה בו מחליטים לעשות שינוי, שבעקבותיו העתיד יהיה טוב. לצדיקים יש חוש בעתיד, חוש בהמתקנה, שמתבטא כאן בכך שגם מה שבעבר לא היה אוכל עבורי – הוא קרבן מתאים עבור ה', ה' רוצה אותו והוא יהיה לריח ניחוח.

לג ראה עמוס ה, כב (ובכ"ד בתוכחות הנביאים).
לד ראה הקדמת שכינה בנייהם הערה א (עמ' י). ובכ"מ.
לה מופיע בכ"מ, החל מסדרו של שבת ח"ב דרוש ג פ"ג מאמר ה. ראה אריכות דברים והשוואת נוסחאות בספר אלפא ביתא קדמיתא ערך 'תשובה' עמ' 400.
לו שפע חיים (תורה ומועדים) חכ"ד עמ' מז.

מקריבים אותו. היפה-תאר על המדרש מקשה כיצד הבל הקריב "מבכרות צאנו ומחלבהן"^{טז} כאשר היה אסור לאכול בשר. לפי ההסבר של הרבי ר' בונים באמת לא היה איסור לאכול בשר – הוא פשוט לא היה בגדר אוכל. ובזה ניחא, שהיה קרבנו כענין קרבנו של קין, רק שהיה של הבל יותר חשוב. והבן.

קין הקריב ממה שהיה ברשותו וקנינו וגם הבל מהדברים המותרים שלו, ומכיון שכך הקרבן של הבל, מן החי, היה יותר יקר וחשוב מהקרבן של קין, מן הצומח.^ל
עדיין אפשר לשאול: אם אין איסור לאכול בשר, אבל אני לא אוכל בשר כי הוא מגעיל אותי, הוא לא אוכל – איך אני מקריב לה' משהו כזה?! [כמו שלחסידי יש 'חוש' ברבי, יש 'חוש' שאני לא אוהב אבל ה' אוהב]. בדיוק! אפשר לענות על כך מנח, שגם הקריב קרבות לפני שה' היתיר לו לאכול בשר. כתוב^{לא} שבאו לתבה זוגות מכל החיות, אבל מכל החיות הטהורות באו שבעה-שבעה – רש"י מביא זאת כאסמכתא שנח למד תורה^{לב}. כשנח יוצא מהתבה הוא מבין שה' אמר לו לקחת לתבה שבעה-שבעה מהחיות והבהמות הטהורות כדי להקריב קרבות לה', הוא עושה זאת והקרבות עולים לריח ניחוח. כל זה קרה בחדש חשון, בסוף החדש – מתי? נח

ט, ד.

טז בראשית ד, ד. יפה תואר על בראשית רבה כב, ט.
ל רש"י מסביר (בפירושו לבראשית ד, ב) שהבל פרש מעבודת האדמה כיון שנתקללה, אך עדיין צריך להסביר מה התועלת ברעית צאן כאשר לא ניתן לאכול את בשרו. מסתבר שהצאן שרעה הבל היה מיועד לצמר – לצורך מלבושים ולא לצורך אוכל. ביחס בין האוכל והלבוש מוסבר (ראה לקו"ת ברכה צח, ד ואילך, ובכ"מ) שאוכל הוא מזון, אור פנימי השייך לנר"ג, ה'צ של הצלם, ואילו לבוש הוא המקיף הקרוב, המקיף דחיה, סוד ה'ל של הצלם (הים) הסתומה של הצלם, היחידה, היא סוד משיח, נמצא שסוד הצלם היינו קין הבל משיח העולים 555, יה פעמים הבל – "הכל הבל"^ל – כאשר ממוצע כל שם הוא 185, אל במיליו וכו').

לא בראשית ז, ב ואילך.
לב רש"י על בראשית ז, ב.

”כך” – מציאות מבריאת העולם

רבי בונים מסיים:

וע”כ מוכח כן מרמב”ן שפירש דלבהמות לא הותר עץ פרי רק ירק. וקשה, איך שייך צווי למין בהמה. אלא ע”כ כמו שכתבתי.

הוא מביא את הרמב”ן שכבר הזכרנו, ואומר שהוא מוכיח שלא מדובר כאן באיסור כמצוה, שלא שייך לבהמות, אלא בעובדה בתוך המציאות – שידק הוא אוכל ובשר אינו אוכל – ששייכת גם לטבע של הבהמות. ודו”ק כי ברור לדעת. והמעין והמדקדק בפסוק יראה שכן האמת.

הוא אומר שהפשט שלו הוא האמת, שמתרץ

את כל הפסוקים. בכל

זאת, הבאנו גם את

התורה הזאת כדי להראות

שה”ויהי כך” היינו קיום

של הענין – החל מעשרת

המאמרות של בריאת

העולם. לכן, כשאברהם

אומר למלאכים ”כי על

כן עברתם על עבדכם”

הוא מתכוון לומר, כלשון

המדורש, שהם מוכנים

ומזומנים לבוא אליו מששת ימי בראשית,

בהשגחה פרטית, ולכן הם צריכים להתארח אצלו.

איפה בנפש חווים

חוויה של השגחה

פרטית? לראות

משהו ולהרגיש

את הקיום העצמי

שלו, יש מאין, זו

חוויה של חכמה

יש מאין, זו חוויה של חכמה – ברק המבריק על השכל שיש כאן גילוי של השגחה פרטית. לכן את הפירוש הזה נשים כאן בחכמה.

בפרט, יש כאן חלוקה לכתר וחכמה (י וקוצו

של י, שמחוברים יחד): **”עצם הדבר”** בגימטריא

יש מאין אבל גם בגימטריא **תהו** – עצם הדבר

כפי שהוא יוצא ישר מן התנור’ זקוק עדיין

לקיום מתמיד. לתהו אין קיום, התלוי כבר בעולם

התיקון, סוד שם **מה** החדש (השייך לחכמה,

כח-מה). בעל עולם התיקון הוא יעקב אבינו^ל,

המתקן את אחיו עשו שבסוד עולם התהו –

עשו נולד עשוי-גמור^{לח}, **”עצם הדבר”** באופן

מלא, והוא זקוק לקיום. הכתר ביחס לחכמה הוא

בחינת תהו^ל והבירור-התיקון של החכמה, **”כלם**

בחכמה אתברירו”^מ, הוא כח התיקון והקיום של

יעקב (הארת יסוד אבא^{מב}).

לחכמה שייך פירוש נוסף – תוכן,

שהמשמעות שלו בתורה היא סכום וחשבון

(”ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו”^{מב}),

השייך לסוד ה”סופר” שבחכמה^{מג}.

בינה: ”כין” ו”כונים”

בדניאל כתוב **”וכין פתיחן לה”**^{מד} – היו לו

חלונות בעליה בה הוא התפלל. למה הוא עשה

חלונות? למה עושים חלונות בבית כנסת? כדי

לז מופיע במאמרי אדה”ז תקס”ה פד, ב, ועוד רבות.

הקבלת יעקב אבינו לעולם התקון מפורשת בהגהות

הרנ”ש על אצרות חיים אות כד (נדפס גם בסוף מבו”ש).

וראה פתחי שערים נתיב שבירת הכלים פתח יד.

לח ראה רש”י ורשב”ם (ובמדרש לקח טוב, ועוד)

לבראשית כה, כה.

לט ע”ח שמ”ב (דרושי אבי”ע) פ”א.

מ הובא בתיא אגה”ק כא בשם הזהר (ראה טעמי

המצוות פרשת עקב).

מא ראה ע”ח שער הכללים פ”י. ובריווי מקומות.

מב שמות ה, יח (וראה שם בתרגום וברש”י).

מג בריאת העולם היא בסופר וספר וספור (ס”ו פ”א

מ”א), כנגד חכמה בינה דעת (לקוטי הש”ס לר”ה טז, ב;

פירוש הגר”א לס”ו שם. ועוד), כאשר בבריאת העולם **”כלם**

בחכמה עשית” (תהלים קד, כד).

מד דניאל ו, יא.

ב. פרצוף ה”כך”

מתוך כל ההקדמות האלה נבנה כעת פרצוף

של המושג כך – ריבוי כוונות כאשר אומרים

למישהו כך. כדרכנו, זהו פרצוף של עשר ספירות

– אבל כמו שהקדמנו, בעצם אלה עשר ספירות

שבתוך ספירת ההוד.

כתר וחכמה: עצם וקיום

הוא אמר כאן בתורה ש”כך” הוא **”עצם הדבר**

וקיומו” – קיום עצמי של הדבר. איפה נשים

זאת? איפה בנפש חווים חוויה של השגחה פרטית?

לראות משהו ולהרגיש את הקיום העצמי שלו,

שפיכות דמים^{נח}, גבורה); חמה בתפארת (לה מקבילה השמש-החמה הרבה פעמים^{נט}, בסוד "שמש הוי"^{סז}); נגה בנצח; כוכב בהוד (כוכב הוא גם כללי וגם שם של כוכב מסוים, מרקורי – תכונה של הוד בפרצוף שלנו, שהוא גם ספירה פרטית וגם שייך כאן לכל הכלל) ולבנה ביסוד. בדרך כלל לבנה במלכות, ואפשר להסביר כאן שהיינו המלכות שביסוד, עטרת היסוד. אם כן, שבתאי הוא ספירת הבינה. מה מיוחד בכוכב שבתאי? שיש לו טבעות, מקיפים, כמו מקיפים דאמא. **שבתאי** בגימטריא **תשובה**, שגם שייכת לאמא^{סא}.

דעת: כוונה

בדעת יש עוד פירוש יסודי משער כן – כוונה. אדם צריך לכוון את לבו בתפלה. הכוונה שייכת לספירת הדעת – דעת היא לשון התקשרות והתחברות. כוונה היא חבור לה' בכח ריכוז ששייך לספירת הדעת. יש בפרצוף ה"כך" כמה עניינים שנוגעים ל'עבודה', הכי בולטת היא הכוונה. כמו שהזכרנו, גם מטרת ה"כוין" בבינה, החלונות בתפלה, היא לזכות לכוונת הלב בתפלה, בסוד "אם אין בינה אין דעת"^{סב}.

חסד: מכון

בסוד של שבעת הרקיעים^{סג}, מהו הרקיע שכנגד החסד? בגבורה יש את רקיע מעון, הרקיע שבו נמצאים החשמלים, אבל בחסד יש את רקיע מכון, שיש בו "אוצרות שלג ואוצרות ברד וכו'" – כל מיני אוצרות, השפעות של חסד שבאות לעולם משם.

נח שבת קנו, א.
נט ע"פ זחר ח"ב רכד, ב. ראה גם מאו"א מערכת שי"ן סס"ד (וכן שם מערכת ח"ת סמ"ב). ובכ"מ.
ס ראה תהלים פד, יב.
סא ראה זחר ח"ג קכב, איב (ברע"מ). ובכ"מ.
סב אבות פ"ג מי"ז.
סג קהלת יעקב ערך ז' רקיעים'. ובכ"מ.

לראות את השמים ולכוון בתפלה^{מה}. בערכים של הקבלה כתוב חלון הוא יסוד^{מו}, בכל אחד מהפרצופים, ובפרט הוא יסוד אמא^{מז} (וכאן בפרצוף זהו יסוד אמא של פרצוף ההוד). בתבת נח כתובה לראשונה המלה חלון^{מח}. בהתחלה כתוב "צהר תעשה לתבה"^{מט} ויש שני פירושים – "יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טובה המאירה להם"^{נב}. שניהם שייכים לאור – אבן טובה היא מקור אור, מאור, וחלון מכניס את האור מבחוץ, מקבל אור. היחס ביניהם הוא כמו חכמה ובינה ("תריץ ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{נז}). שוב, רואים שהחלון שייך לבינה. עוד פירוש בבינה הוא לפי הפסוק "לעשות פְּנִינִים לְמַלְכֶת השמים"^{נח}. עבדו למלכת השמים, עבודה זרה שנקראת המלכה של השמים, ועשו לה "כונים". מהם ה"כונים"? צורות-דמויות של מלכת השמים שעבדו לה. מסבירים^{נב} ש"מלכת השמים" היינו כוכב הלכת שבתאי שעבדו לו. איפה שבתאי בספירות? סימן כוכבי הלכת בחז"ל הוא שצ"מ חנכ"ל^{נז}. הארץ היא המלכות, ושבעת כוכבי הלכת שסביבה מכוונים כנגד שבע הספירות שמעליה^{נח}: שבתאי בינה; צדק בחסד (הוא הכוכב של אברהם אבינו, איש החסד, כפי שדרשו עליו חז"ל^{נז} את הפסוק "מי העיר ממזרח צדק"^{נח}); מאדים בגבורה (מזל של

מה ברכות לא, א; לד, ב; טושו"ע או"ח סי' צ. ובכ"מ.
מו ע"ח שער הכללים פ"א; מאו"א מערכת ח"ת סס"ה;
קהלת יעקב ערך 'חל'. ובכ"מ.

מז ראה בפירוש במאו"א הנ"ל.

מח בראשית ח, ו.

מט שם ו, טז.

נ רש"י עה"פ. ראה בראשית רבה לא, יא.

נא ראה זחר ח"ג רצ, ב; זחר ח"א קכג, א.

נב ירמיה ז, יח (וראה עד"ז שם מד, יט).

נג ראה רבינו בחיי לויקרא יח, כא (ובמפרשים על ירמיה "כוכב הגדול היו קוראין 'מלכת השמים'").

נד ראה ברכות נט, ב; שבת קכט, ב ויקנו, א וברש"י.

נה ראה ילקוט הראובני יתרו קיב. ספר הפליאה ד"ה "ודע והאמין כי יש אופן אחד". ביאור הגר"א לס"י פ"א.

נו בראשית רבה ב, ג. ובכ"מ.

נד ישעיה מא, ב.

גבורה: כנים

בגבורה נשים עוד פירושו, משהו חדש לגמרי בשער כן – אחת ממכות מצרים. המכה השלישית במצרים היא כנים. בסדר של עשר המכות – המכוונות כנגד עשר הספירות מלמטה למעלה, ממלכות עד כתר^{סד} – מכת כנים היא כנגד ההוד. במכת כנים החרטומים הודו שהמכות הן "אצבע אלהים"^{סה} – המכה של ההוד מעוררת בנפש הודאה באמת – אבל בכללות הפרצוף (שכולו בהוד, כנ"ל) מכת כנים שייכת לגבורה. מה המכנה המשותף לכל עשר המכות? שכולן מכות... כולן בגבורה, "יד החזקה"^{סו}.

תפארת:

בגדי כבוד ותפארת

ב"כונים" יש עוד פירוש – התרגום הוא "כרדוטיין", מעילים. יש שלשה פירושים, שהרד"ק מביא את כולם – הדמויות-הצורות של "מלכת השמים", לבושים לפסלים האלה ומאכלים מיוחדים שמכינים להם. בגדים שייכים לתפארת^{סז} – לבושים שהם "לכבוד

סד שער הפסוקים וארא ד"ה "ויאמר הוי' אל משה כבוד לב פרעה וכו'".
סה שמות ח, טו.
סו דברים לד, יב. ראה זהר ח"ג רכז, ב; רמו, ב; הקדמת תקו"ז ט, א.
סז הן בהקבלת צרכי האדם אוירניים-מזון-לבוש-ביית לקושי ויהיה (שעור כ' חשון ע"ח ובכ"ד), הן בסוד כלים-לבושים-צלמים-מוחין-אורות (הקדמת הח"י בשמ"ש

ולתפארת"^{סח}.

לכאן שייך גם הפירוש של נכון – שומעים מישהו ואומרים לו נכון, הדברים שלך אמתיים ("אמת ליעקב"^{טט}). כמו שהסברנו על "כן דברת", המשמעות של נכון, כשאומרים למישהו "כן" במובן הזה עושים כלים לדברים שלו, שמתיישבים אצלי – גם שייך ללבושים שהם "לכבוד ולתפארת".

נצח: הכנה

עוד מובן מאד חשוב של כן הוא הכנה – גם מאד נוגע ל'עבודה'. צריך הכנה לתפלה בשביל שתהיה כוונה, הפירוש של הדעת. מה ההכנות לתפלה? חשוב שכל בחור ידע – מקוה, צדקה וחסידות^ע.

אנחנו יודעים^{עא} שאצל הבעל שם טוב עיקר העבודה הוא ההכנה למצוה. הגילוי של המצוה, האור וההשראה שבקבוצתיה, הם אחרי המצוה – אם אדם מכיר שלא "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" אלא "הוא הנתן לך כח לעשות חיל"^{עב} הוא זוכה לגילוי ההארה של מה שנעשה. ההכנה למצוה, המצוה בעצמה והגילוי אחרי המצוה הם גם עבר-ההוה-עתיד שדברנו עליהם קודם – ההכנה היא העבר של המצוה, לכן עיקר בהכנה הוא הכנעה^{עג}; המצוה היא ההוה, "היום לעשותן"^{עד}, בכל רגע בהוה צריכה להיות מצוה; והגילוי הוא העתיד של המצוה, "מחר לקבל שכרן"^{עה}. בכל אופן, יש כאן עבר מיוחד – עבר שהוא הכנה להוה ולעתיד, מחשבה על מה שיהיה (שייך לנצח, הזמן שנמשך מהעבר

לסדר ספה"ע) והן בסוד שרשינשמהגוף-לבושי-היכל (ע"ח שמ"ב פ"ב), ודוק.

סח שמות כח, ב; שם, מ.

סט מיכה ז, כ.

ע לקו"ת תבוא מג, ב.

עא ראה גם שיעורי א' אייר ו"ד סיון ע"ד (ובכ"ד).

עב דברים ח, יח.

עג ראה **אוצר הנפש** ח"ג בחלק "כח האהבה" ובכ"ד.

עד דברים ז, יא.

עה עירובין כב, א.

צריך הכנה

לתפלה בשביל שתהיה כוונה. מה ההכנות לתפלה? חשוב שכל בחור ידע - מקוה, צדקה וחסידות

ההכנה היא

לקיום המצוה, מיד, בזריזות, מתוך בטחון שאני יכול לעשות את המצוה

אצל הבעל

שם טוב עיקר
העבודה הוא
ההכנה למצוה.
הגילוי של המצוה,
האור וההשראה
שבעקבותיה, הם
אחרי המצוה

התיקון שייך ליסוד – תיקון
הברית, עם כל הפירושים שבענין.

מלכות: כנוי

יש עוד פירוש, מובן אחד
וחדש, של כן – לשון כינוי. מהו
כינוי? [שם]. שם בפירוש שייך
למלכות. גם בשמות, כמו בשמות
של ה', יש שמות העצם ויש
כינויים שהם על שם הפעולות

של ה'⁹⁷. כתוב שהכינוי הוא כיסוי על השם,
לבוש, שעוד יותר שייך למלכות. כתוב בזהר⁹⁸
ש-כנוי בגימטריא אלהים – שם אלקים הוא
כנוי ולבוש לשם העצם, שם הוי' ב"ה ("כי שמש
ומגן הוי' אלהים"), כידוע⁹⁹ ש-אלהים בגימטריא
כלי הוי'.

[מה עם "כנה", "וכנה אשר נטעה ימינך"?]
גם רציתי להזכיר. שם הפירוש של כנה הוא כמו
גנה¹⁰⁰ (ג-כ מתחלפים באותיות החיך גיכק).
הביטוי בא בהמשך לסיום הפסוק הקודם, "ופקד
גפן זאת". הגפן היא עם ישראל, "גפן ממצרים
תסיע"¹⁰¹ – כל צמח שעוקרים ממקומו למקום
אחר ניזוק, ורק הגפן משביחה בכך. ה' שתל
אותנו במצרים ואז עקר אותנו והסיע אותנו
לארץ ישראל כדי להשביח אותנו, לטובתנו. שוב,
ה"כנה" שם כמו גנה, כמו גן עדן, וכתוב¹⁰² שגן עדן
הוא או בבינה או במלכות – "גן עדן העליון"
בבינה ו"גן עדן התחתון" (עד ל"גן עדן הארצי")
במלכות. בכל אופן, גם גן במלכות היינו בינה
דמלכות¹⁰³, לכן גם זהו פירוש של הבינה.

ולסיכום:

- פד פרדס רמונים ש"כ פ"א.
פה זהר ח"א כב, ב (ובכ"ד בתקו"ז)
פו ברית כהנת עולם מאמר "יחוד שם שמים" פ"ג.
פז תהלים פ, טז.
פח ראה בראב"ע וברד"ק ובמאירי על אתר.
פט תהלים פ, ט.
צ פרדס רימונים שכ"ג (ערכי הכינויים) פ"ג. ובכ"מ.
צא ראה קהלת יעקב ערך גן עדן ג ובכ"ד.

אל ההוה והעתיד, לנצח).

על ההכנה לתפלה לומדים
מהפסוק "הכון לקראת אלהיך
ישראל"¹⁰⁴. מה לומדים מהפסוק
הזה? גרטל, שצריך חגורה
בתפלה¹⁰⁵. חגורה נקראת
"זריז"¹⁰⁶ – ההכנה היא לקיום
המצוה מיד, בזריזות, מתוך
בטחון שאני יכול לעשות את
המצוה. הבטחון הוא פנימיות
הנצח וההכנה לקיום זריז ומידי שייכת לנצח
(ראשית כחות המעשה, כחות המוטבע).

הוד: כן-בסיס

כמו שהקדמנו, כל הפרצוף שייך להוד, ובהוד
עצמו יש כן במובן בסיס – הכנות, התמימות,
שהיא הבסיס-הכן לכל העבודה (כמו שהרבי
הרש"ב מאריך בהמשך "בשעה שהקדימו"
תער"ב¹⁰⁷).

יסוד: תיקון

יש ב'כן' גם מובן של תיקון ('כן' מתחלף
ב'קן', לשון תיקון, כמו שרואים גם בנוסחאות
התפלה¹⁰⁸). כך בפירוש "ויהי נעם אדני עלינו
עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו
כוננהו"¹⁰⁹ הפירוש הוא שה' מתקן את מעשי
ידינו¹¹⁰ – כמו "מקדש אדני כוננו ידיך"¹¹¹.

עו עמוס ד, יב.

עד ש"ע או"ח סי' צא ס"ב.

עח ראה כלים פכ"ג מ"ב ובמפרשים. ובכ"מ.

עט בח"א – עמ' קנה (פפ"ב); ח"ב – תשנה (פס"ח);
ח"ב – תשד (פשע"ב); ח"ג אירכה. ראה באורך שיעור
י"ט חשון תשע"ד וש"נ.

פ ראה לדוגמה מגן אברהם לסי' רפו ס"ק א. הדוגמה
העיקרית היא במוסף של שבת – "תכנת שבת" בנוסח
אשכנז ו"תקנת שבת" (כלשון חז"ל) בשאר הנוסחים. ורמז:
תכנת תקנת עולה 1820 (סוד פעמים הוי' וכו') ועם שבת
שבת עולה אחד פעמים אברהם ("אחד היה אברהם").

פא תהלים צ, יז.

פב ראה בפירוש במצודת דוד על אתר, ועוד.

פג שמות טו, יז.

ומחריבין", כשעל העולמות שהוא החרבי הוא אמר "דין לא הניין לי"^{צג} – עולם התהו שקודם לעולם התיקון הוא "לא" שקודם ל"כן".

עוד קודם לכן, לפני הצמצום הראשון, הכל הוא "לא" – כמו השאלה בתחלת העץ חיים^{צד}, למה ה' לא ברא את העולם קודם (ה"כן" הוא "בזמנו", כמו שראינו, אבל לפני זמן הבריאה, ובעצם לפני היות הזמן שגם הוא נברא^{צז}, היה "לא"). את בריאת העולם יש מאין אפשר להגדיר, במלים אחרות, כבריאה כן מלא. כך אפשר להסביר את הסוד של "לא כן" – "לא" שלפני הבריאה קודם ל"כן" של ששת ימי בראשית.

דעת עליון ודעת תחתון

אבל, כמו שידוע בחסידות^{צח}, "יש מאין" זו התפיסה בדעת תחתון, שהעולמות התחתונים נתפסים כיש והמקור שלהם נתפס כאין (משום שאינו מושג) – למטה יש ולמעלה אין, כלומר, 'למטה כן ולמעלה לא'. בדעת עליון התפיסה היא הפוכה – למעלה יש ולמטה אין, היש האמתי הוא העליונים ועל התחתונים נאמר "כולא קמיה כלא חשיב"^{צט}. לפי דעת עליון הבריאה היא אין מיש, לא מכך, 'למעלה כן ולמטה לא'. זהו הסבר שמתאים לכך שבכל מעשה בראשית מופיעה רק המלא "כן", שש פעמים "ויהי כן" כנ"ל, ואילו המלה "לא" מופיעה רק בסיפור השני של מעשה בראשית – "לא" אחרי "כן", אין אחרי יש.

יחסית, הסיפור הראשון של מעשה בראשית הוא סיפור של מודעות אלקית, בלי מודעות נפרדת – אמנם כבר מהיום השני (בו מופיע ה"כן") הראשון יש מודעות נוספת על ה"אחד" של היום הראשון, נבראו המלאכים^{צכ}, אבל ביחס

צג בראשית רבה ג, ז.

צד ש"א ענף א.

צה אמונות ודעות מ"ב פי"א; מו"נ ח"ב פי"ג; שם ריש פ"ל. ראה אור תורה (קה"ת) אות שצא.

צו סידור עם דא"ח ד"ה "מזמור לתודה" (מד, א). ובכ"מ.

צז ע"פ זהר ח"א יא, ב.

צח שמות רבה טו, כב; תנחומא ח"י שרה ג.

כתר

עצם הדבר

בינה	חכמה
כין (חלון);	קיום הדבר;
כונים (צורות); כנה	תוכן (מספר)

דעת

כונה

גבורה	חסד
כנים	מכון

תפארת

נכון; כונים (לבושים)

הוד	נצח
כנות; כן-בסיס	הכנה

יסוד

כנון (תקון)

מלכות

כנוי

עד כאן פרצוף של כן – כוונות שצריכות להיות כשאני אומר כן. [אז כשמישהו מבקש משהו ואני אומר כן, מה צריך לחשוב?] שזה מוכן ומזומן מששת ימי בראשית – איך אפשר להגיד לא?

ג. "לא כן"

ה"לא" שלפני ששת ימי בראשית

נחזור ל"לא כן" של משה רבינו, "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא" – כמו שהסברנו הרבה פעמים^{צכ}, משה מגלה סוד של "לא" שקודם ל"כן". אם ראינו ש"כן" אומר שהדבר מזומן מששת ימי בראשית, מה יש לפני ששת ימי בראשית? "לא".

קודם כל, לפני בריאת העולם שלנו בששת ימי בראשית, הקב"ה היה "בורא עולמות

צב פנים אל פנים פ"ב (עמ' נב). וברבוי מקומות (בהקשרים שונים).

באותיות זה, "והנגלת לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

רבי חיים ויטאל שאל את האריז"ל^ק: לפי הפסוק "הנסתרת להוי' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו" כתוב^ק שכל ההשגה שלנו היא רק ב־זה, במה שנברא בששת ימי בראשית, ואילו במדרגות י־ה, חכמה ובינה, אסור לנו לדבר – אם כן, איך זה שהאריז"ל דורש גם בחכמה ובינה ועוד למעלה-מעלה, בכתר ובפנימיות הכתר? האריז"ל ענה לו ש"הכל לפי ערכיך", אחד מהיסודות בתורת האריז"ל, וכל

מה שאחרי הצמצום הוא בגדר "והנגלת", כי אור הקו הוא בסוד ה־ו והעולמות שבתוך החלל, הם המדרגות א"ק-אצילות-בריאה-יצירה-עשיה, הם תתאה. מדרגות "הנסתרת", י־ה, הן המדרגות שלפני הצמצום. איך קוראים למדרגות האלה? ה עילאה היא מה שנקרא בחסידות "קדמון"^ק, המדרגה בה הקב"ה "שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל" – השיעור הוא כמו חמשים שערי בינה. על המדרגה הזו, שנקרא עולם המלבוש, כתוב קצת בקבלת של רבי ישראל סרוג שקבל מהאריז"ל. מה עוד למעלה מזה? מדרגת "אחד"^ק, אור אין סוף שלפני הצמצום, שכנגד ה־י במבנה הכללי הזה – החכמה, שכתוב עליה בתניא שמאיר בה "אחד האמת"^ק. אם כן, האריז"ל מסביר שהוא באמת מדבר רק ב־זה, רק ב"והנגלת", בתוך שם הוי' הכי כללי שחציו לפני הצמצום, בו לא מדברים, וחציו אחרי הצמצום, ובו כן מדברים. אבל החסידות הרי כן מדברת, בהרחבה

אם ה"כן" הוא למעלה, בדעת עליון, זהו 'כן בפשיטות', אבל אם ה"כן" הוא למטה, בדעת תחתון, זהו 'כן בהתחדשות' – היש האמתי הוא נצחי, אין בו חידוש, ואילו ההחלטה לברוא את העולם היא ההתחדשות

למעשה השני, עם המודעות האנושית הנפרדת, חטא עץ הדעת וכו', הסיפור הראשון הוא כולו מודעות אלקית, סיפור של "כן" עליון (יש האמתי), לעומת הסיפור השני, שיש בו "לא" תחתון (אין ממבט של דעת עליון).

בכל זאת, צריך לזכור, שה' הוא "אל דעות הוי"^{צט}, הכולל דעת עליון ודעת תחתון, ואדרבא – עיקר גילוי העצמות הוא דווקא ב"דעת תחתון". נכון שאפשר לומר ש'למעלה כן ולמטה לא' וגם ש'למעלה לא ולמטה כן', אבל העדיפות היא

לומר שה"כן" הוא למטה – שה"ויהי כן" של מעשה בראשית הוא על העולם שלנו, 'כן מלא'. למה? אם ה"כן" הוא למעלה, בדעת עליון, זהו 'כן בפשיטות', אבל אם ה"כן" הוא למטה, בדעת תחתון, זהו 'כן בהתחדשות' – היש האמתי הוא נצחי, אין בו חידוש, ואילו ההחלטה לברוא את העולם היא ההתחדשות, הרצון של ה' "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים"^ק.

הכל כן

נעמיק עוד: הסדר של "לא" קודם ל"כן", הסדר העיקרי לפי מה שאמרנו כעת, הוא גם הסדר של שם הוי' ב"ה. בתורה "לא" ו"כן" הם מצוות לא-תעשה ומצוות עשה, וכתוב ש"שמי' עם י־ה – ששה, וזכרי' עם ו־ה – רמח"^{קא} – ה"לא" של התורה, ששה מצוות לא-תעשה, רמוז באותיות י־ה, "הנסתרת להוי' אלהינו"^{קב} (הלא-האין מצד התפיסה שלנו, בדעת תחתון), ואילו ה"כן" של התורה, רמח מצוות עשה, רמוז

קג ראה ע"ח ש"א ענף ה.

קד תקו"ז כב (סג, ב).

קה שער היחוד (אדה"א) פרקים י"א.

קו פל"ה בהגהה.

צט שמואל"א ב, ג.

ק תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

קא זהר ח"א כד, א.

קב דברים כט, כח.

אדמו"ר האמצעי
 כותב שאין עוד
 יותר סודות. היום
 כבר הכל 'על
 השולחן', והדבר
 הכי מופלא, הסוד
 הכי עמוק, הוא
 השלחן בעצמו,
 שיש שולחן גשמי

סודות^{קז}. היום כבר הכל 'על השולחן', והדבר
 הכי מופלא, הסוד הכי עמוק, הוא השולחן
 בעצמו, שיש שולחן גשמי – ההתחדשות של
 היש הנברא, שבו מתגלה היש האמת^{קח}. לכן
 לא נגיד שיש עוד מדרגות יותר גבוהות, אלא
 שאם פעם היתה חלוקה של "לא" ולמטה ממנו
 "כן" – היום כבר הכל כן! אין סודות! התכלית
 של התורה היא הכן.

קז סוף קונטרס ההתפעלות.

קח ביאורי הזהר אדמו"ר האמצעי פרשת בשלח ד"ה "עוד
 י"ל" (מג, ג); סה"מ תרס"א עמ' קצא ואילך; המשך תער"ב
 ח"ב עמ' א'קמדיה.

ובפירוט במדרגות שלפני
 הצמצום, יחיד-אחד-
 קדמון – אז איך היא
 תענה לשאלה של רבי
 חיים ויטאל? היה אפשר
 לומר שוב שהכל יחסי,
 ויש איזה ייחודה עוד
 יותר גבוה, שכל מה
 שמדברים עליו בחסידות
 הוא רק זה ויש עוד שתי
 מדרגות סודיות, נסתרות
 – אבל אדמו"ר האמצעי כותב שאין עוד יותר

הלומד על מִנְתְּ לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ "כן" היינו גילוי של השגחה פרטית מוכנה ומזומנת מששת ימי בראשית.
- ◆ הפנמת דיבור נכון היא בשלשת רבדי הכלי – חויה פנימית של אמת, חויה אמצעית של תזמון נכון וחויה גלויה-חיצונית של יפי.
- ◆ כנות-רצינות-תמימות היא הכן-הבסיס לכל עבודת ה'.
- ◆ "ויהי כן" במעשה בראשית מורה על עצם הדבר וקיומו.
- ◆ בסדר התורה ה"כן" קודם ל"לא".
- ◆ לאדם הראשון לא נאסר לאכול בשר – הבשר מבחינתו כלל לא היה אוכל.
- ◆ עבר-הוה-עתיד הם הכנעה-הבדלה-המתקה.
- ◆ היחס לעבר הוא הכנעה – כל מה שעשיתי לא שוה...
- ◆ ביחס לעתיד צריך אמונה ובטחון שיהיה טוב.
- ◆ לצדיקים יש חוש ברצון ה' העתידי.
- ◆ בכל מצוה יש הכנה-מצוה-שכר כנגד עבר-הוה-עתיד (הכנעה-הבדלה-המתקה).
- ◆ לפי הבעל שם טוב ההכנה היא עיקר העבודה.
- ◆ לפני ה"כן" של עולם התיקון היה "לא" של עולם התהו.
- ◆ בריאת העולם יש מאין היא בריאה כן מלא.
- ◆ בדעת-עליון ה"כן" קודם ל"לא" ובדעת תחתון ה"לא" קודם ל"כן".
- ◆ התכלית היא ההתחדשות של דעת-תחתון.
- ◆ האריז"ל מגלה סודות אך אומר שלמעלה נשארו מדרגות נסתרות – אך החסידות מגלה הכל, בלי סודות.

שיעור

נחישות רבקה ושבעת בת-שבע

נחישות נשית

בבית אברהם ויצחק.

רבקה לא ראתה את החתן המיועד ולא הכירה אותו. החלטתה נובעת ממקום עצמי, מעל טעם ודעת, מהתוקף של הכתר, הרובד הלא-מודע בנפש. החכמה שייכת לראיית העינים, ואילו התוקף של הכתר מתבטא במצח, שממנו באה היכולת 'ללכת על עיוור', מעל העינים¹. זו 'עזות מצח' של הקדושה, "הוי עז כנמר"² כתכונת "ישראל עזים באומות", ומקור הנחישות התקיפה, "מצחך נחושה"³.

הנחישות ההחלטית היא תכונת הדעת החזקה (כאשר הדעת משקפת את הכתר שמעליה, מודעות חזקה הנובעת מהמקום שלמעלה מטעם ודעת). אמנם "נשים דעתן קלה"⁴, אך מתברר שדווקא הדעת של בחירת הזיווג, עצם ההחלטה הגורלית להתחתן, להקים בית ולהקדיש את החיים לשליחות, היא תכונה נשית מובהקת! הדין ש"אין מקדשין את האשה אלא לדעתה"⁵ נלמד מהפסוק "ויאמרו

"ויאמרו נקרא לנעך ונשאֶלָה אֶת פִּיהּ. וַיִּקְרָאוּ לְרַבֵּקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הֲתִלְכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה וְתֹאמְרִי אֵלָיו". לכל אדם יש נקודת שיא בחייו, "אין לך אדם שאין לו שעה"⁶ בה הוא מגלה את ענינו המיוחד וקונה את עולמו. נקודת השיא של רבקה אמנו היא באמירה זו, מלה אחת ויחידה: "אֵלָיו!", וכל ימי חייה נמשכים מאותה נקודה יסודית ומבטאים אותה.

אביה ואמה של רבקה מנסים לעכב, "תִּשָּׁב הַנֶּעֱרָךְ אֶתְנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלַךְ". אמנם תחילה הם הודו כי "מהוי' יצא הדבר" בהשגחה פרטית, אבל מה החפזון? כדאי להתיישב ולהמתין, מעט או הרבה... היינו מצפים שהנערה הצעירה – בת שלוש שנים בלבד, לפי חז"ל⁷ – 'תיישר קו' עם הוריה, עם הסביבה הקרובה, החממה המשפחתית האוהבת, מגדלת ותומכת. אך רבקה מגלה עצמאות-עצמיות מפתיעה, ובניגוד לדעתם היא אומרת בנחרצות "אלך", כך אעשה ואיש לא יעצור בעדי (כפירוש רש"י "ותאמר אלך – מעצמי ואף אם אינכם רוצים"). כך היא יוצאת ממשפחתה (כמו שנאמר קודם "והנה רבקה יוצאת", ומבואר בחסידות שהיא יוצאת מהקליפות⁸) והולכת אל עתידה החדש

ד על החתן נאמר שאסור לקדש את האשה עד שיראנה, קידושין מא, א, ויש לומר שהכלה יכולה לסמוך על הראיה הפנימית שלה ואינה צריכה לראות את החתן בפועל!
ה מאמר יהודה בן תימא, אבות ה, כ. זו ההלכה הראשונה בטור אורח חיים – הלכה מלשון אלך, "אל תקרי הליכות אלא הלכות".

ו ביצה כה, ב.

ז ישעיה מח, ד. נחושה הוא מלשון נחשת, קשור לנחש (כמו נחש הנחשת) העולה משיח כנודע.

ח שבת לג, ב.

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי שיעור שבת פרשת חיי שרה תשפ"ב.

א אבות ד, ג.

ב רש"י בראשית כה, כ.

ג פלח הרמון בראשית, הוספות, ד"ה והנה רבקה יוצאת.

פועלת לפי דעתה בניגוד לדעתו (כיון שיצחק חי בעולם הבא' ורואה את הניצוץ החבוי בעשו, ואילו רבקה חיה בעולם הזה ויודעת היטב שעשו לא ראוי לברכה. והיא הצודקת). אכן, הנחישות צריכה גם הכנעה וריכוך ("אורות דתהו בכלים דתיקון"), וכך לאחר שרבקה אמרה "אלך" היא פוגשת את יצחק "ותפל מעל הגמל", בצניעות והכנעה, עד שמגיע האיוון הנכון בין הנחישות לצניעות (בעצם נישואי יצחק ורבקה, הזוג המושלם בתורה).

בכל יהודי יש ניצוץ משיח, המתגלה בנקודת השיא שלו, באותה "שעה" המיוחדת לו. כך נקודת השיא בה התגלתה דעתה-נחישותה של רבקה באמרה "אלך" היא גילוי משיחי, ורמז יפה: **רבקה** ועוד **אלך** עולה **משיח** ("אלך" הוא ניצוץ המשיח שבה). כל אחד צריך לקבל השראה מרבקה, לזהות את השעה ולגלות את התוקף המשיחי – ה"אלך" שלו.

השבועה לבת שבע

הפטרת פרשת חיי שרה היא "והמלך דוד זקן" בתחילת ספר מלכים³. 'גיבורת' הסיפור היא בת שבע⁴ (ביוזמתו וסיועו של נתן הנביא), אשר בבואה אל המלך דוד היא 'מנערת' אותו, מזכירה לו כי "אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בַּה' אֱלֹהֶיךָ לֵאמֹתָּךְ כִּי שְׁלֹמֹה בְנִי יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יָשֵׁב עַל כִּסְאִי" ומביאה אותו לחידוש השבועה "חיי ה'... כִּי כִּי פֶּאֶשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ... כִּי כִּי אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה". בת שבע מסיימת בהכרזה החגיגית והנרגשת "יְחִי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם" (כאן רמוז שוב הקשר לפרשת חיי שרה, **יחי** אותיות **חיי**). כאן מסתיימת ההפטרה לשיטת הרמב"ם (וכן מנהג חב"ד), כיון שבנקודה זו כבר זכה שלמה בכתר מלכות, ואין צורך להמשיך לקרוא על משיחתו

נקרא לנער ונשאלה את פיה"⁵, אך הדעת הזו אינה רק מצטרפת פאסיבית לדעתו של האיש ('דעת מקנה' של "האשה נקנית" מסכימה ל'דעת קונה' של האיש), אלא אף גוברת עליו בעוצמת נחישותה. האשה יודעת לזהות את בן זוגה האמתי ו'ללכת עליו' בנחישות. על כן, כאשר הבחור אינו בטוח אם מצא את זיווגו, מוטב שישמע לקול הבחורה האומרת "אלך". בדומה לכך, ביחס בין חסיד לרבו, יש משיכה ללכת אל הרבי המסוים ו'להתחתן' אתו, הליכה נחושה 'על עיוור', "אלך" ואהיה חסיד.

הנחישות של רבקה היא העלאה נשית המעוררת כנגדה את ירידת יצחק אליה (בלשון הקבלה: העלאת מ"ן המעוררת המשכת מ"ד) – באמרה "אלך" היא מעוררת את יצחק לצאת לשווח בשדה שם יפגוש אותה בבואה אליו ("ויצחק בא מבוא באר לחי ראי... ויצא יצחק לשווח בשדה... והנה גמלים באים". **בא מבוא** בגימטריא "**אלך**" עם הכולל, ביאת יצחק מקבילה להליכת רבקה).

כשם ששרה אמנו הצטיינה ברוח הקדש (כדברי ה' לאברהם "שמע בקלה"⁶) כך הצטיינה רבקה בכח הדעת. בהמשך, מתבטאת הדעת הנחושה של רבקה כשהיא עומדת על דעתה ואוהבת את יעקב למרות שיצחק אוהב את עשו, ובכך שהיא 'כופה את דעתה' ומנווטת את יצחק לברך את יעקב, מתוך מסירות נפש "עלי קללתך בני" (עד שיצחק מודה "גם ברוך יהיה"). היא אוהבת ומעריכה מאד את יצחק, ובכל זאת היא

החכמה שייכת לראיית העינים, ואילו התוקף של הכתר מתבטא במצח, שממנו באה היכולת 'ללכת על עיוור', מעל העינים

יב בכל הבא לקמן, ראה לקו"ש חכ"ה פרשת חיי שרה שיחה ג. ח"ל פרשת חיי שרה שיחה ג.
יג בת שבע ועוד רבקה = תפארת. הנחישות שלהן היא הפי והתפארת שלהן.

ט כפירוש רש"י עה"פ.
י ראה גם **שערי אהבה ורצון** ביאור א למאמר "פרצוף הדעת".
יא בראשית כא, יב.

אדני המלך דוד לעלם עולה **דוד** משיח (העולה גם כינוי העיקרי, **בן ישי**) ועולה גם **שבע** (עיקר שמה של בת שבע). ממילא, **”יחי אדני המלך... לעלם”** עולה משיח (המשיח הוא חיי דוד המלך לעולם, שהרי המשיח **”הוא דוד בעצמו”**).¹⁹

כתר הלכות

נעמיק עוד בסוד ה”כתר מלכות” שמגלה בת שבע: הרמב”ם כותב **”כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם”**.²⁰

יש מלכות ויש **”כתר מלכות”**. יכול להיות מלך כשר לא רק מבית דוד, ולא רק משבט יהודה (בתנאים מסוימים) – הוא זוכה אמנם במלכות אבל כתר המלכות, עיקר המלכות, יהיה לעולם לבית דוד. הפירוש הפשוט של כתר המלכות הוא מלכות נצחית **”עד עולם”**, **”יחי אדני המלך דוד לעולם”**. יכול להיות מלך אחר זמני (כמו כל שררה אחרת), אך רק דוד זכה לכתר מלכות, **”כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד”**.²¹

בעומק, כתר מלכות היינו להיות מלך בעצם, תכונת ההתנשאות בנפש, הנובעת מ’הרוממות העצמית’, ותכונה זו ניתנה דווקא לדוד ולזרעו (דווקא מפני שפלותו של דוד, **”והייתי שפל בעיני”**²² – כפי ערך השפלות כך ערך הרוממות). כמו שהנחישות של רבקה נובעת מהכתר, המצח שמעל העינים הרואות, כך הנחישות של בת שבע באה מהכתר וכך היא מוציאה לפועל את כתר המלכות לדוד ולזרעו עד עולם.

**”יחי אדני המלך:
דוד לעלם” –
כאן מסת”מת
ההפטרה לשיטת
הרמב”ם, כיון
שבנקודה זו כבר
זכה שלמה בכתר
מלכות, ואין צורך
להמשיך לקרוא
על משיחתו של
שלמה, שנועדה
רק ”להסיר את
המחלוקת”**

של שלמה, שנועדה רק **”להסיר את המחלוקת”**.²³

כשם שנקודת השיא של רבקה היא באמירה הנחושה **”אלך”**, כך נקודת השיא של בת שבע, שעתה הגדולה, היא בנחישותה לממש את שבועת דוד ולהמשיך את מלכותו לשלמה (כאשר עד עכשיו הכרנו את בת שבע כפאסיבית, ואף נחשבת כאנוסה בקשר עם דוד²⁴). שמה של בת שבע שייך באופן מובהק לשבועה וגם למלכות **”(בת”** היא מדה²⁵ והמלכות היא המדה השביעית). **”כתר מלכות זכה בו**

דוד”, וכעת עובר כתר המלכות לשלמה בנו – קשר נוסף לפרשה, בה עובר **”כתר היהדות”** מאברהם ליצחק (ולא לישמעאל בנו הגדול, כשם ששלמה הקטן זוכה בכתר המלכות על פני אחיו הגדולים, וכמובן לא לבני הפלגשים).

זהו גילוי משיחי ברוך, שהרי המשיח הוא מלך מבית דוד, ודווקא **”מזרע דוד ושלמה”**! **”ושיא-השיאים, ההכרזה ”יחי אדני המלך דוד לעלם”**, כאשר לפי הפשט הכוונה לנצחיות מלכות בית דוד (שהרי דוד עצמו עומד למות, כמודגש בכל דברי בת שבע לפני כן), מלכות המתחדשת בפועל במלכות המשיח, ובפנימיות **”דוד מלך ישראל חי וקים”**²⁶ ממש²⁷. כאן יש רמזים יפהפיים: **”יחי**

יז לפי הלכות מלכים פ”א ה”ב.

טו ראה כתובות ט, ב”התם אונס הוה”.

טז מלכים א’ ז, כו”אלפים בת יכיל”. וראה רמב”ן על הפסוק בפרשתנו ו’ה’ ברך את אברהם בכל” (כד, א) המפרש את סוד דברי חז”ל **”בת היתה לו לאברהם ובכל שמה”**.

יז לפי ספר המצוות לרמב”ם ל”ת שסב. פירוש המשנה הקדמה לפרק חלק, היסוד השנים עשר.

יח ראש השנה כה, א.

יט פירוש המלבי”ם עה”פ **”מלבד כוונה הפשוטה שיאריך ימים, כוונה שמלכות בנו תהיה כאילו הוא חי ומולך כי המלכות מתיחסת אליו שהוא לה לראש פנה, והכסא כסא דוד, וגם מצד היסוד דוד חי וקיים”**.

כ נוסח הוושענות.

כא הלכות מלכים פ”א ה”ז.

כב נוסח ברכות ההפטרה.

כג שמואל”ב ו, כב.

ניגון

526 | י"א טבת תשפ"ב

♩ = 60

6

12

17

23

1 2

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

גילוי דעת זוגי

כתב הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה^א "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר 'אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך'^ב ואם הודיעה בתחלה שהוא נושא אותה לימים מותר". ובהלכות גירושין^ג כתב "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה ולא תהיה יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה. ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא אם כן מצא בה ערות דבר" וכו'. נישואין ראויים).

הנקודה האמצעית

הביטוי העיקרי בגדר הפנימי של הנישואין הוא **ודבק באשתו והיו לבשר אחד** = 1393. נתבונן במספר זה בחכמת החשבון: ידוע שסוד הנקבה ביחס לזכר הוא 'הנקודה האמצעית', כמו היחס בין **אדם**, 45, ל'**חיה**', 23 (חיה הוא 'השם המקורי' של חוה), וכמו המספרים 7-13, 7 בחינת נוקבא ו-13 בחינת דכורא. מדויק יותר: כאשר יש זוג מספרים, a - b , שמתקיים בהם a ברבוע הוא הנקודה האמצעית של b ברבוע, אזי b הוא הזכר ו- a הנקבה (כאשר רבוע הוא התכללות, כמו חבור זכר ונקבה, כלשון הפסוק "ומספר את רבע ישראל", ושייך ל"קרית ארבע היא חבורן" בפרשתנו). והנה למספר 1393 יש בן זוג כזה, המספר 985, שכן $985^2 = 970225$ הוא הנקודה

כתב הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה^א "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר 'אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך'^ב ואם הודיעה בתחלה שהוא נושא אותה לימים מותר". ובהלכות גירושין^ג כתב "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה ולא תהיה יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה. ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא אם כן מצא בה ערות דבר" וכו'.

ביאורי הרבי

ומבאר הרבי^ד: הרמב"ם מביא הלכה זו בשני מקומות ובשינויים, על פי שני מקומות בגמרא, והם שני ענינים שונים.

א. בהלכות איסורי ביאה מדבר הרמב"ם על איסור מצד הנהגה בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, מדה רעה של רמאות-אונאה כשחברו בוטח עליו והוא חושב עליו רעה, כפשט הפסוק. **ב.** בהלכות גירושין מדבר הרמב"ם מצד כללות הנישואין ותכליתם, דבקות וקשר פנימי, "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^ה, "קנין ודבקות תמידי, בלי שום פרט המוליך וגורם להפסק", וכאשר דעתו לגרשה פוגם בזה (ודין זה נאמר

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב.

א פכ"א הכ"ח. הובא בטור ושו"ע אהע"ז ב, י.
 ב משלי ג, כט.
 ג פ"ו הכ"א. הובא בטור ושו"ע אהע"ז קיט, א.
 ד לקוטי שיחות חכ"ד פרשת תצא שיחה ג.
 ה בראשית ב, כד.

ו במדבר כג, י. ומפרש רש"י "רביעותיה".

בעומק, יש ללמוד מכאן שבכל העלמה של האיש מאשתו יש, בדקות, מעין "דעתו לגרשה"! שכן גם חוויה פנימית של האיש לעצמו הינה נוגעת לאשה אליבא דאמת, וכאשר אינו משתף אותה בכך הרי הוא 'מגרש' אותה ממקום זה שהיה צריך להיות משותף לשניהם. בדקות, יש כאן התחלה של גירושין ממש ח"ו! וכן כאשר מגיעים ל"דעתו לגרשה" כפשוטו, שהוא חושב-רוצה ומתכוון לגרשה, הרי באמת הכל התחיל מאותו פירוד במחשבה, כאשר גרש אותה מלהיות שותפה עמו בעומק חווייתו.

לעומת זאת, ו"מרובה מדה טובה": בכל גילוי פנימי של האיש והאשה זה כלפי זה, מתקיים "איש ואשה זכו שכינה ביניהם", כשהם משתפים זה את זה בעולמם הפנימי והופכים אותו להיות "ביניהם" ואז הקב"ה מגלה את נוכחותו שם! הגילוי ההדדי של האיש והאשה זה לזו הוא בסוד "מגילת [לשון גילוי] שיר השירים", כאשר "שיר השירים" הוא שיר אחד מעל שני השירים: השיר של החתן לכלה כשהוא מגלה לה את עצמו, שיר הכלה לחתן כשהיא מגלה את עצמה, והשיר שעל גבי השירים הללו היינו גילוי "השותף השלישי" לשניהם כאחד!

בחסידות מקובל שהיחס בין הרבי לחסידים הוא יחס בין החתן לכלה. גם כאן, החסיד מגלה לרבי את תעלומות לבו, והרבי מגלה לחסידים את סודות התורה הכמוסים ביותר שהוא יודע (כמו שאדמו"ר האמצעי נשבע ש'אין יותר סודות' והוא מגלה את הכל).

האמצעיית של 1393 ברבוע, מכאן ש-985 הוא הנקבה¹ ו-1393 הוא הזכר (שעליו לקיים "ודבק באשתו").

הזוגות הקודמים בהם מתקיים יחס זה הם: 169-239, 29-41, 5-7, 1-1. והנה, סכום כל מספרי הנקבות בזוגות אלו (1, 5, 29, 169, 985) הוא 1189 והוא הערך הממוצע של הזוג 985-1393!²

הכל גילוי

פגם עיקרי ב"דעתו לגרשה" הוא כשהאיש מסתיר מהאשה, ואע"פ שזו הנהגה כללית בין אדם לחברו, "אל תחדש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך", מכל מקום באיש ואשה הפגם גדול במיוחד מפני ששלמות חיי הנישואין היא גילוי לב ושותפות של 'חברים נאמנים' המקיימים "אל יבריחו ואל יעלימו [הסתרה] לא זה מזו ולא זו מזה" (כנוסח הנהוג בשטר התנאים³).

¹ ז וכן 985 הוא כפולת 7. פעמים צדקה. 985 = סבת כל הסבות.

² ח 1189 - 41 פעמים 29, מכפלת הזוג האמצעי! גם סכום המספרים הזכרים (1, 7, 41, 239, 1393) הוא כפולת 41, 1681 = 41 ברבוע. כמובן, גם סכום הזוג 985-1393 הוא כפולת 41, אם פעמים חן.

ועוד תופעה מופלאה: מכפלת הזוג הראשון, 1 כפול 1 = 1, הנחשב מספר רבוע וגם משולש. נוסף את מכפלת הזוג הבא 5 פעמים 7, ונקבל 36 שהוא רבוע ומשולש (6 ברבוע, משולש 8). נוסף את מכפלת הזוג הבא, 29 פעמים 41, ונקבל 1225, שהוא 35 רבוע וגם 49 במשולש. תופעה זו ממשיכה עד אין סוף! אלו פלאי מעשי ה' בסוד המספרים המספרים כבוד ה', "השמים מספרים כבוד אל". ט וראה מעין גנים בראשית עמ' ק"ז.

קול שמחה

פרשת חיי־שרה

באר לחי ראי

בארו של יצחק

בה כלי בטול היא עוברת בטוש אחרי בטוש – בלקיחתה לבית פרעה, בנתינת שפחתה לאברהם ובלקיחתה לבית אבימלך). לעומת זאת, רבקה מצטיינת בהעלאת מ"נ, כבר מאמירתה הנחושה "אלך!"¹ בהתעוררות להתחתן בהקדם, גם כנגד רצון משפחתה, ומתגובתה המתפעלת מראיית יצחק לראשונה². גם תפלת יצחק ורבקה על ילדים היא העלאת מ"נ להמשכת השפע מלמעלה. הדבר מתבטא גם שהיא אשתו היחידה של יצחק, בניגוד לאברהם ויעקב שיש להם יותר מאשה אחת. על יחוד יצחק ורבקה מתאים לומר "שתה מים מבורך ונזלים מתוך בארך... יהי מקורך ברוך ושמח באשת נעורך"³.

הכנעה הבדלה־המתקה ב"באר לחי ראי"

"הכל הולך אחר הפתיחה": הבאר הראשונה בתורה היא "באר לחי ראי", שעניינה גילוי אלקות – "ותקרא שם הוי' הדבר אליה אתה אל ראי כי אמרה הגם הלם ראיתי אחרי ראי. על כן קרא לבאר באר לחי ראי"⁴ (וכדברי המדרש⁵ ש"לחי" רומז כאן לחי העולמים). "באר לחי ראי" מופיעה שלש פעמים – בפעם הראשונה

עשר בארות 'מסוימות' נזכרו בתורה, כאשר רובן קשורות ליצחק אבינו⁶. מעבר לעבודת יצחק בחפירת בארות⁷, יצחק הוא הראשון המוצא את זיווגו על הבאר⁸. בחסידות מוסבר⁹ שהזיווג של יצחק ורבקה הוא הדוגמה הראשית והעיקרית לזיווג כראוי (סוד יחוד מה רבן, בלשון הקבלה) – ויש לכך קשר מובהק לסוד הבאר: סתם בור מתמלא מהמים הזורמים אליו מלמעלה, וכאשר "אין בו מים" אזי "נחשים ועקרבים יש בו"¹⁰ (עד שיתכן שעדיף לסגור־לסתום אותו). לעומתו, הבאר נובעת מתוכה מים חיים, מלמטה למעלה. לכן הבאר היא דימוי ליסוד הנוקבא המעלה מלמטה מיין־נוקבין בהתעוררות ליחוד עם האיש, הממשיך כנגדם מיין־דכורין מלמעלה.

מדוע אברהם ושרה, אבינו הראשון ואמנו הראשונה, אינם הזוג־לדוגמה? על שרה אמנו נאמר שכלל לא היה לה רחם¹¹ – היא לא מעלה מ"נ ולכן זיווגה עם אברהם אינו הדוגמה המובהקת לזיווג (וכדי שבסופו של דבר כן 'יחקק'

נערך ע"י איתיאל גלעדי משיעור יום שבת וירא תשפ"ג – כפ"ח.

א ראה מעין גנים ח"א תולדות (ובאורך שם הערה ב).

ב ראה תו"א יז, א ובמעין גנים שם.

ג ראה שמות רבה א, לב.

ד לקו"ת ברכה צו, ג"ד.

ה בראשית לז, כד וברש"י שם.

ו יבמות סד, ב.

ז בראשית כד, נח (וברש"י שם).

ח שם פסוק סה.

ט משלי ה, טו"ח.

י בראשית טז, יד.

יא בראשית רבה ט, יד.

עצמו כאילו לא השיג המדרגה בשלימות, "עין בעין נראה אתה ה'". וזה "בא מבוא באר לחי ראי". כלומר, שרצה לבא ועדיין לא בא. וזה רמז במדרש "אתא ממית", עין שם במתנות כהונה.

יצחק, שמדתו גבורה, מתאפיין בבקורת-עצמית ואפילו בהלקאה-עצמית. לכן, כשהוא מתייחס למדת "באר לחי ראי" – גילוי אלקות במדרגת "עין בעין נראה אתה הוי"י" (שהיא גם התכלית המקווה בביאת המשיח, בזמן בו נאמר ליצחק "אבינו אתה"^{יט}, "עין בעין יראו בשוב הוי" ציון"^כ) – הוא מרגיש שהוא רק "בא מבוא", "שרצה לבוא ועדיין לא בא" (ורבי בונים סומך על פירוש המדרש ל"בא מבוא" – "אתא ממית" – אותו מפרש רש"י על בראשית רבה, ומביא המתנות-כהונה, כשב מביאתו-שלו). תנועה זו של "רצוא ושוב", השתקקות למדרגה ונסיגה אחור תוך הרגשת הפער והריחוק ממנה, מאפיינת את שלב ההבדלה.

ואחר שנתברך מפי עליון אמר הכתוב "וישב יצחק עם באר לחי ראי". כלומר, וישב לשון מנוחה. אברהם אבינו חשש לברך את יצחק, משום שידע שיצא ממנו עשו – הוא חשש שהברכה תעשה המתקה-בטרם-עת, לפני הבדלת קליפת עשו מקדושת יעקב היוצא מיצחק (כפי שאמר לו ה' "כי ביצחק יקרא לך זרע"^{כא}, "'ביצחק' ולא כל יצחק"^{כב} – והוא הותיר לה' לברכו^{כג}). אחרי ברכת ה' מגיע יצחק להמתקה גמורה – הוא 'משתחרר' מטבע ההלקאה-העצמית שלו וזוכה למנוחה והתיישבות גמורה בגילוי האלקות השלמה של "באר לחי ראי".

בפרשת לך לך, כשעליה מתגלה המלאך להגר הבורחת מפני שרה, ופעמיים בפרשתנו, בקשר ליצחק אבינו (הגר בגימטריא יצחק). שלש ההופעות, בסדר של הגר-יצחק-יצחק, הן בסוד חש-מל-מל (אותה מבנה של בחינה ראשונה אחת וכפל של אותה בחינה אחריה), הכנעה-הבדלה-המתקה:

ההתגלות להגר^א רוויה הכנעה (התיקון המתאים לשפחה, אם ישמעאל ה"פרא אדם") – ה' מכונה שם "רואה בעלבון של עלובים"^ב והמסר להגר הוא "שובי אל גברתך והתעני תחת ידה"^ג. בהופעה השניה, "ויצחק בא מבוא באר לחי ראי"^ד, יצחק מחזיר מ"באר לחי ראי" את הגר לאברהם^ה ובעצם מפנה את הבאר מנוכחותה כדי לרשת אותה בעצמו – מעבר שהוא בסוד ההבדלה בין הקליפה לקדושה (אז גם פוגש יצחק את רבקה, היוצאת מן הקליפות^ו, כאשר מול ה"אלך" שלה הוא "בא מבוא"). בהופעה השלישית, "ויהי אחר מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי"^ז, נמתקת הבאר ושייכת ליצחק לבדו בהתיישבות גמורה.

ההלקאה-עצמית למנוחה

על שני השלבים בעבודתו של יצחק בבאר זו, ההבדלה וההמתקה, כותב הרבי ר' בונים מפרשיסחא:

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי. פירוש, אחר שמדתו לרדק על עצמו כחוט השערה, חשב

יב רש"י שם.

יג שם פסוק ט.

יד שם כד, סב.

טו רש"י שם.

טז ראה פלה"ר הוספות לבראשית ד"ה "והנה רבקה יוצאת".

יז שם כה, יא.

יח במדבר יד, יד.

יט ישעיה סג, טז. ראה שבת פט, ב.

כ ישעיה נב, ח.

כא בראשית כא, יב.

כב נדרים לא, א.

כג רש"י לבראשית כה, יא.

המשפחה היהודית

רבים (ורוב הציבור איננו מודע להיקף החמור של התופעה).

משימה לאומית

בתיקון המדינה, המאבק בנישואי תערובת והתבוללות צריך להיות משימה לאומית ראשונה במעלה (בניגוד למצב הקיים בו מאבק בהתבוללות עלול להיחשב בלתי־חוקי ב'מדינת היהודים' כיום). בעיקר יש להשקיע בחינוך, טיפוח ערכי המשפחה ועידוד וסיוע לנישואין. יש לטפל בדחיפות ובתקיפות בתופעה החמורה הנרחבת של בנות ונשים יהודיות המנוצלות ושבויות בידי ערבים וכיו"ב, להצילן ולדאוג לשיקומן (ויבורכן העוסקים במשימת קודש זו!).

כיום, אי אפשר לכפות נגד התבוללות ונישואי תערובת, אך מנהיגות יהודית אמתית יכולה וצריכה להעניק גאווה יהודית לעם ולעורר לתשובה מאהבה המתחילה בחזרה בסיסית לזהות היהודית, זו התרופה האמתית לנגד ההתבוללות.

גיור כהלכה מונע התבוללות

ההתבוללות היא מגע מקולקל בין יהודים וגויים. אפשר להסתגר לגמרי מפני כל מגע כזה, אך כיום יש לפעול בעיקר בדרך של מגע מתוקן־מתקן, להכיר בתפקידנו להשפיע על אומות העולם, ללמד אותם את האמונה בה' אחד ובתורת משה ("המהפכה הרביעית"), ואף

"לא תקח אשה לבני מִפְּנֵי... כי אל אֲרָצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תִּלְךָ וְלִקְחַתָּ אִשָּׁה לְבְנֵי לְיִצְחָק"א.

הנישואין הם מצוה חשובה ויסודית ביותר, תכלית הבריה "לא תהו בראה לשבת יצרה". איש יהודי ואשה יהודיה הנישאים כדת משה וישראל, שכונה שורה ביניהם וביתם הוא כבית המקדש. אך כאשר אחד מבני הזוג אינו יהודי, אין לקשר ביניהם תוקף אמתית של נישואין (הקידושין אינם תופסים) וזהו מעשה האסור לפי התורה כפי שקבע ה' יוצר האדם "וְלֹא תִתְחַתְּן בָּם, בְּתֵךְ לֹא תִתֵּן לְבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לְבִנְךָ. כִּי יָסִיר אֶת בְּנֶךָ מֵאַחֲרַי".

נישואי תערובת הם אסון לשני בני הזוג, כיון שאין התאמה פנימית בין הנשמות, גם כאשר קיים רגש של אהבה (אדרבה, מתוך האהבה לשני יש לנתק את הקשר הזוגי), ופגיעה קשה בשלמות העם, כאשר הילדים אינם יהודים לפי ההלכה או נטמעים בקרב הגויים! בדורות האחרונים, ובימים אלו ממש, מתרחשת "שואה שקטה" של התבוללות, אברים הנקטעים מגופו של העם היהודי, אובדן גדול מבחינה מספרית הרבה יותר מהמיליונים שנהרגו בשואה! ההתבוללות קיימת בממדים מבהילים בקרב היהודים במדינות העולם, אך גם כאן בארץ היא מפילה חללים

נערך ע"י יוסף פלאי.
 א בראשית כד, ג'ד.

הסיפור החסידי

רבי צבי הירש מרימנוב | טעויות של צדיקים

רבי צבי הירש 'משרת' מרימנוב, נולד לרבי יהודה לייב כץ ורעייתו שפרינצא. בגיל עשר התייתם משני הוריו, ונמסר לחייט שיגדלו בתמורה לעזרתו במלאכה. בגיל 15 נמשך לחסידות ונסע לרבי אברהם משה מפשעווארסק, ששלחו לרבי מנחם מענדיל מרימנוב ללמוד ממנו. הוא החל לעסוק בעבודות פשוטות בבית הצדיק, עד שפעם נאלץ המשמש למסור לידיו את סידור מיטתו של הרבי. מאז הרגיש רבי מנחם מענדיל במעלתו ומינהו למשמש. לבד מרבו לא הכיר בו כמעט איש, והוא נחשב למשרת פשוט. אף שהרימנובער הורה לתלמידיו ללכת אחר פטירתו לרבי צבי הירש, רצו החסידים להכתיר את בנו רבי נתן לייב לאדמו"ר. רבי נתן לייב סירב מפני צוואת אביו, אך רבי צבי הירש עצמו מאן להתנהג באדמו"רות ונסע לחצר ידידו רבי נפתלי מרופשיץ. לאחר פטירת רבי נפתלי בשנת תקפ"ז, עדיין לא מינו חסידי רימנוב ממשיך, והעדה התנהלה על ידי זקני החסידים. כשחזר רבי צבי הירש לרימנוב הכתירוהו כאדמו"ר וחסידיים רבים ואף אדמו"רים נסעו אליו. נפטר ביום ל' בחשוון. נקבר ברימנוב, בסמוך לאוהל רבו רבי מנחם מענדיל.

משתקף מסיפור אחר אודות הצאנז, בו ניתן גם הסבר ל"טעות":

בליל שבת אחד, בזמן הטיש, הגישו את הציממס [לפתן גזר מתוק] לשולחן, ופתאום ברך עליו הרבי "ברוך אתה ה'... בורא פרי האדמה". אמנם זו ברכתו, אך על פי ההלכה אין לברך דבר הבא בתוך הסעודה. החסידים תמהו – מה נשתנה הלילה הזה, שהרבי מברך פתאום על הציממס?! לאחר השבת העז אחד החסידים לשאול את הרבי מה היה, ורבי חיים סיפר: שבשמים הביאו רב חשוב לדין, על שפסק ב'לומדות' שלו שציממס הוא מאכל שצריך לברך עליו בסעודה. רצו לעשות בו דין קשה, על שפסק נגד ההלכה, אך אמרו שאם היה עוד צדיק אמתי שיברך גם הוא על הציממס אפשר להקל עליו. ר' חיים שמע מכאן מה שקרה למעלה, והיות ששמע זאת הוא ברך – אף על פי שזו ברכה לבטלה על פי דעתו – במסירות נפש לטובת אותו רב.

רבי צבי הירש מרימנוב היה נערץ על גדולי הצדיקים בדורו, ביניהם רבי חיים מצאנז שאף היה נוסע אליו מזמן לזמן. כיוון שכך, היו חסידיו צאנז שנסעו גם הם לרבי מרימנוב.

שבת אחת, לפני הקידוש, נטל הצאנזר בשמים לברך עליהם כמנהג האר"י. אך במקום לברך "בורא מיני בשמים", טעה וברך "ברוך אתה הוי'... בורא מיני מזונות"! החסידים תמהו ואולי אפילו נבהלו, אך אחרי שבת הגיעו קבוצה של חסידים ששבתו אצל ר' צבי הירש, וסיפרו בהתלהבות עצומה: "שמעתם? בליל שבת ברימנוב הרבי ברך על הבשמים "בורא מיני מזונות"!!!

מעניינת העובדה, כי בצאנז התייחסו החסידים לטעות כקושייה חמורה ואילו ברימנוב התפעלו מכך החסידים. אמנם אין לדעת מה פשר הטעות הכפולה, אך העובדה כי שני הצדיקים טעו בה בו זמנית מוכיחה כי יש דברים בגו. כך

של ר' הירש.

רבי צבי הירש הוא צדיק של מידת המלכות. מצד אחד הוא נוהג בגדולות, קוצב סכומי עתק למתברכים ממנו ולא נרתע מביקורת שמתחו עליו בשל כך. מצד שני, הוא התגלמות השפלות והענווה, פנימיות מדת המלכות. רבי צבי נהג כמשרת גם כשהיה כבר מגדולי התלמידים ברימינוב, וגם כרבי הצניע את גדולתו תחת מעטה של פשטות. הטעויות שסבבו אותו נבעו גם מכך - גם הגדולים ביותר עלולים לטעות, וסביב למלכות בפרט מתרחשות טעויות רבות. האמרה "אין אדם עומד על דבר הלכה אלא אם נכשל בה" שייכת במיוחד לדיני המלך.

ישנן גם מדרגות שונות של טעות: טעות שניתן להסביר, כברכת הרבי מצאנו על הצימקס; טעות לא מוסברת, אך שמיימית - כברכת הצדיקים הידידים על הבשמים; וטעות שנראית כפשוטה, שתוצאותיה עלולות להיות מרות [ויש לציין שאף על טעויות מעין אלה אצל ה"צדיק יסוד עולם", אומר הרבי מליובאוויטש שיש בהן כוונה וסוד פנימיים].

מה עושים כדי להנצל מכך? ראשית, רק סיעתא דשמיא גדולה. אך סגולה לזכות לה היא אמירת הרבה **תהלים** - בגימטריא **טעות...** ומעבר לכך, מדת השפלות עצמה נותנת כח לעמוד בטעויות: של האדם עצמו, וגם של הסובבים. אדם שקנה את מדת השפלות, לא נבהל מטעויות וגם לא מחפש אחריהן. מלכתחילה לא חשב את עצמו למושלם, ואת הטעויות הוא מקבל כניסיון מן השמיים, שנועד להעמידו על האמת.

במבט ראשון נראה כי אכן, "צדיקים לא טועים". אמנם שני סיפורים אחרים, שעוסקים גם הם ביחס בין רבי צבי לצדיקים האחרים בדורו, מעלים קושייה גדולה על כך:

מסופר, כי לפני הסתלקות של רבי מענדלי ממרימינוב חלם תלמידו המובהק, רבי נפתלי מרופשיץ, כי מביאים עטרה ומכתירים את ר' הירש משרת. בשבילו היה זה חלום מבהיל, כי אם מכתירים את המשרת - והרי "אין מלכות נוגעת בחברתה" - זה סימן לא טוב לגבי הרבי. מה עשה רבי נפתלי? הבריח את ר' הירש משרת מהחצר. אך ללא הועיל - זמן קצר אחרי כן הסתלק רבי מענדלי. על כך אמר ר' צבי הירש, כי אם לא היה רבי נפתלי מגרש אותי הייתי פועל אריכות ימים לרבי'...

רבי נפתלי מרופשיץ, מגדולי צדיקי הדור, פעל למען מטרה חשובה: אריכות ימיו של רבו. אבל המעשה התברר כטעות איזומה, שפעלה את ההפך הגמור! כך קרה גם לרבי חיים מצאנו, בתחילת נשיאותו של ר' צבי הירש משרת:

יהודי מסכן, עני מרוד וחשוך בנים, והתחנן לרבי שיברך אותו בזרעא חייא וקיימא. הרבי הסכים, אך דרש שכוס אדיר של כסף - כך הייתה דרכו בקודש. היהודי יצא מהרבי בבכי, ורבי חיים מצאנו עמד בחוץ ושמע את הסיפור. ריחם עליו רבי חיים ואמר לו: אברך אותך בהרבה פחות כסף, רק כמה גרושים לפדיון. היהודי שמח מאוד, ונתן את הכסף הדרוש לדברי חיים שברך אותו. לשנה הבאה נולד בן לזוג העני, אך דא עקא, שכעבור חודש נפטרו האמא והבן... אמר הדברי חיים, שעל כך התחרט כל חייו, שהתערב בענינים

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

חיזוק מדת הבטחון

בעקבות המצב הביטחוני בארץ וביחוד באזור השומרון והתחושה שחיינו מופקרים, התחושה שלנו כשאנו נוסעים בדרכים יום יום [ובפרט בנסיעות לישיבה בחומש] היא של חוסר שקט ומרגוע תמידיים, עד כדי כך שהתחושה הזו פוגעת בתפקוד השוטף של הבית. אנחנו מרגישים שיש אצלנו חסרון במדת הבטחון ונודה מאוד לעצת וברכת הרב אודות חיזוק מדת זו.

מענה:

ידוע אצלנו שמדת הבטחון נחלקת לבטחון סביל ובטחון פעיל [שכנגד הנצח וההוד] – תחילת העבודה היא בבטחון סביל ומתוכו מגיעים לבטחון פעיל – "הולך בתום [בטחון

סביל] ילך בטח [בטחון פעיל]". בשביל ללכת לחומש לבטח – בבטחון גמור – יש להתחיל מ"הולך בתם", להיות תמים, "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת הוי"ו". להיות תמים פירושו להיות פשוט להסיח את הדעת ממחשבות לא רצויות. מתוך דעה צלולה מגיעים ל"ילך לבטח" בלי הפרעות וחששות.

קירוב של אינה יהודיה

אנחנו נמצאים בשליחות והגיעה אלינו אורחת שהתנצלה שהיא לא יכולה לעזור בבישולים כי אמא שלה – וממילא גם היא – לא יהודיה. איך עלינו להתייחס אליה?

מענה:

כמובן, אין לתת לה לבשל, אבל אפשר ונכון לקרב אותה, כמו כל מי שאינו יהודי ופתוח לשמוע על הקב"ה, התורה ויהדות, כמבואר אצלנו בענין המהפכה הרביעית. בפרט אם אביה יהודי, כלל גדול בהלכה שצריך עוד יותר להשפיע עליה, בדרכי נעם, ולעורר את הזיקה היהודית שכבר נמצאת אצלה במקיף, כך שתפנים אותה.

מומלץ לכם לקרוא את הספר "קבלה והתבוננות לאומות העולם", בו מוסבר כל הנושא של אור המקיף של היהדות שקיים גם אצל גוים ברמות שונות וכיצד להכניס אור זה בפנימיות – דבר ששייך במיוחד למקרים כאלה.

המשך מענה 25 <<<

הוא גיור כהלכה למי שחפצה נפשו לא רק בבן זוג יהודי אלא בקרבת אלקים כיהודי ממש, עד שבני הזוג יבנו בית יהודי נאמן בנישואי אמת (כמובן, במקרים רבים אחרים יהיה צורך להיפרד, לפרק את הקשר הבלתי ראוי ולבנות בניין חדש לגמרי).

לעורר את נשמות הגרים הפוטנציאליים מתוכם ולקבל אותם אלינו באהבה בגיור כהלכה. פעמים רבות, המשיכה של הגוי ליהודי נובעת ממשיכה פנימית ליהדות, וכאשר ימצא האפיק הנכון הדבר יבוא לתיקונו. גם במצב קיים של נישואי תערובת ח"ו, פעמים רבות הפתרון הנכון

אֵפֶסֶף !? אָפֶ

שְׁהִיא עוֹשֶׂה הוּא לְהִרִים אֶת מוֹיִשִׁי הַקְטָן, לְחַבֵּק וּלְנַשֵּׁק אוֹתוֹ בְּחֶם: "מִסְפֵּן שְׁלִי, בְּטַח נִבְהַלֶּת מְאוֹד".

אֲנִי עוֹמֵד מֵהֵצֵד, מִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל אַחֵי הַמְּבֹהֵל, אֲבָל מִחֲשֶׁבָה קִטְנָה פְּתֹאֹם עוֹלָה לִי. בְּשָׂבוֹעַ שֶׁעָבַר שְׁחַקְתִּי בְּכַדוֹר בְּתוֹךְ הַבֵּית. יָדַעְתִּי שְׂאִסוֹר, שְׂאִבָּא לֹא מִרְשָׁה עִם כְּדוֹר בְּבֵית, אֲבָל שְׂכַחְתִּי. וְאִז, בְּלֹהֵט הַכְּדוֹר הַתְּעוֹפֵף לוֹ הַכְּדוֹר וְנִחַת הַיָּשֵׁר עַל קַנְקָן הַמַּיִם שֶׁעַל שְׁלַחַן הַסֵּלוֹן. הַקְנָקָן שֶׁהַתְּנַפֵּץ וְהַמַּיִם שֶׁנִּתְזוּ לְכָל עֶבֶר הָעֵצִימוּ אוֹת הַמְּהוּמָה, וְאִז סִפְּגִיתִי אֶת הַמִּטָּח הַבָּא: "מָה זֶה? כִּמָּה פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לָךְ – לֹא בְּבֵית! רְזִי, אֶתָּה כְּבָר כִּמְעַט בַּר מִצְוָה, מָה קוֹרָה אֶתָּה?".

וְאֲנִי יוֹדֵעַ, אֲמָא צוֹדֶקֶת. אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁלֹא הַקְנָקָן הַשְּׂבוֹר הוּא מָה שֶׁמִּפְּרִיעַ לָהּ, אֲלֵא הַהִתְנַהֲגוּת שְׁלִי. וּבְכָל זֹאת, עָלִי צוֹעֲקִים וְאוֹתוֹ מְחַבְּקִים. פִּיִּיר אוֹ לֹא? מָה אֶתֶם אוֹמְרִים?

חֶסֶד וְאֶהֱרִיף

הַהֶבְדֵּל בֵּינֵינוּ לְבֵינוּ מוֹיִשִׁי הוּא, כִּפְּמוּבָן,

אֲבָרְהֶם שׁוֹלַח אֶת אֲלֵיֵעֶזֶר עֲבָדוֹ לְמִצָּא שְׂדוּף מִתְּאִים לְיִצְחָק. הַמְּשִׁימָה מִבְּצַעַת בְּהִצְלָחָה, וְרַבְּקָה מִצְטָרֶפֶת וְיוֹצֵאת לְדָרוֹ. בְּסִיּוֹם הַפְּרָשָׁה מִסְתַּלֵּק אֲבָרְהֶם אֲבִינוּ וְהַמְּקוֹד בְּפָרְשׁוֹת הַבָּאוֹת עוֹבֵר לְבָנוּ. הַעֲבֵרֶת הַשְּׂרָבִיט בֵּין הָאֵב לְבָנוּ, מֵאַבְרָהֶם לְיִצְחָק, מְעוֹרֶרֶת אוֹתָנוּ לְהִבְחִין בְּהֶבְדָּלִים שְׂבִינִיָּהֶם.

חֶסֶד אוֹ דְּבָרִי?

מוֹיִשִׁי הַקְטָן זוֹחַל עַל הַרְצָפָה לְהִנָּאתוֹ. הוּא בּוֹדֵק בְּקִפְדָּנוּת כָּל חֶפֶץ שֶׁנִּקְרָה בְּדַרְכּוֹ: מִחֲזִיק אוֹתוֹ, מִמְשֵׁשׁ, מִלֶּקֶק וְנוֹשֵׂה. אַחֲרֵי הַסְּקִינָה הַמְּעַמִּיקָה הוּא מְנִיחַ לוֹ וְעוֹבֵר הַלָּאָה, לְחַפֵּץ הַבָּא. הוּא מִתְקַדֵּם לְעֶבֶר שְׁלַחַן הַסֵּלוֹן וְנִאָחֵז בְּבַד מְעַנְנוּ שֶׁמִּתְנוֹפֵף לוֹ בְּרוּחַ. מִסְקָרוֹ, הֵא? הוּא מִתְחִיל לְמִשֵּׁךְ אֶת הַבַּד הַצָּבֵעוֹנִי וְאִז נִשְׁמַע קוֹל נִפְץ. כֵּן, הַמִּפָּה נִסְחָבָה וְכּוֹס הַזִּכּוּכִית שֶׁעֲמָדָה בְּקִצָּה הַשְּׁלַחַן נִפְלָה וְהַתְּנַפֵּצָה לְרִסִּיסִים. לְקוֹל הַשְּׂבִירָה מְגִיעָה אֲמָא, וְהַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן לַע"נ חִיה שְׂרָה בַּת ר' מִשָּׁה ע"ה נִכְתַּב ע"י הַרֵב שִׁילָה אוֹפֵן.

מוישי הקטן מגלים ההורים את **מדת החסד**. נותנים לו ונותנים לו ונותנים לו – כל מה שִׁיבְקֶשׁ. כִּשְׁלֹא יוֹדְעִים מָה הוּא רוֹצֵה מִתְחִילִים לִנְחֹשׁ: "רוֹצֵה בְּבָה? רוֹצֵה מוֹצֵץ?", רק תאמר ותקבל. ומה מְרַגְּשִׁים הַהוּרִים כִּלְפָיו? רק **אֲהָבָה**. כֹּל הַיּוֹם חֲבוּקִים וּנְשִׁיקוֹת.

אָבֵל כִּפְאֶשֶׁר מִתְבַּגֵּר הַיֶּלֶד אָנוּ מְבִינִים שְׂאֵי אֶפְשֶׁר רק לִתֵּת לוֹ וּלְתֵת לוֹ בְּלִי שׁוּם הַגְּבֻלוֹת. צְרִיךְ לִפְעָמִים לַעֲצוֹה, לוֹמֵר לוֹ "לֹא! דֵּי! מִסְפִּיק!". הָאֵם הַפְּסִקְנוּ כָּבֵר לְאַהֲבֵי אוֹתוֹ? לֹא וְלֹא. לְהַפִּי, אָנוּ כֹּל כֶּף אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְלָכוֹן אָנוּ רוֹצִים שְׁלֹא יִנָּזֵק. אָנוּ חוֹשְׁשִׁים שְׂאֵם לֹא נִגָּעֵר בּוֹ כִּפְאֶשֶׁר הַדְּבָר מִתְבַּקֵּשׁ, תִּשְׁאָר אֶצְלוֹ הַתְּנַהֲגוֹת לֹא טוֹבָה. אִם לֹא אֶרְחִיק אוֹתוֹ מֵהִכְבִּישׁ יַחֲשֵׁב הַיֶּלֶד שְׂאֵין שׁוּם בְּעֵינָה לְהַתְפַּרֵץ אֵלָיו בְּלִי לְבַדְקָה, כִּי "עֲבָדָה, אֵף פֶּעַם לֹא אָמְרוּ לִי שְׂיֵשׁ עִם זֶה בְּעֵינָה..."

זֶהוּ הַשְּׁלֵב בּוֹ אָנוּ מְצַרְפִּים לְמִדַּת הַחֶסֶד אֶת **מִדַּת הַגְּבוּרָה**. "אֵיזֶהוּ גְבוּרָה? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יְצֵרוֹ". אֲנַחְנוּ מִתְגַּבְּרִים עַל הַחֲשֶׁק שְׂיֵשׁ לָנוּ לִתֵּת לוֹ עוֹד וְעוֹד, וְעוֹצְרִים אֶת עַצְמָנוּ. וְמָה אָנוּ מְרַגְּשִׁים בְּתוֹךְ הַלֵּב פְּנִימָה? **יְרָאָה**. אָנוּ חוֹשְׁשִׁים מֵהַתּוֹצֵאָה שֶׁתִּתְקַבֵּל אִם רק נִגְלָה אֶת הָאֲהָבָה לְלֹא הַגְּבוּלוֹת.

גַּם יְרָאת ה' מְגִיעָה בְּעֵצָם מִתּוֹךְ אֲהָבָה. יְרָאָה הִיא **רְגִישׁוֹת**, פְּחַד לִפְגֹּעַ בְּקֶשֶׁר בֵּינִי לְבִין ה'. הַרְגִישׁוֹת הַזֹּאת מְגִיעָה מִתּוֹךְ הַמּוֹן אֲהָבָה: אֲנִי כֹל כֶּף אוֹהֵב אֶת

הַגִּיל. הוּא תִינּוֹק וְאֲנִי יֶלֶד גָּדוֹל, לִי יֵשׁ כָּבֵר שְׁכָל מִפְתָּח וְלוֹ אֵין. הַהֶבְדֵּל בְּגִיל מִיֵּצֵר הַבְּדֵל אַחֵר בֵּינֵינוּ: הַיְכָלֵת לְקַבֵּל בְּקִרְתָּה. כִּפְאֶשֶׁר מוֹיְשֵׁי הַקָּטָן מְשַׁךְ אֶת הַמַּפָּה לֹא הָיָה לוֹ שְׂמֵץ שֶׁל מְשֻׁג מָה הוֹלֵךְ לְקִרְוֹת. כִּמָּה פְּעָמִים בְּמַהֲלָךְ חֲיֵיו הַקְּצָרִים הוּא הַסְפִיק לְרִאוֹת דְּבָר כְּזֶה? כְּרָגַע הוּא בְּעֶקֶר מְבַהֵל, וְלָכוֹן לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְגַעֵר בּוֹ וְלִכְעַס עֲלָיו. הוּא רק תִינּוֹק, הוּא לֹא יָבִין מָה אָנִי רוֹצֵה מִמֶּנּוּ. אוֹתוֹ צְרִיךְ רק לְחַבֵּק וְלְאַהֵב.

לְעֵמֶת זֹאת, לִי יֵשׁ כָּבֵר טַפָּה נִסְיוֹן בְּחַיִּים, וְאֲנִי מְסַגֵּל לְדַעַת שְׂמִשְׁחָק בְּכַדוֹר יְכוֹל לְהַסְתִּים בְּצוּרָה הַזֹּאת. גְּעָרָה כִּלְפֵי, וְאֶפְלוּ עֲנִישָׁה בְּמִקְרָה הַצְרָה, תִּתְקַבֵּל אֶצְלִי בְּהֶבְנָה. לֹא בְטוֹחַ שְׂאֶשְׁמַח לְהַעֲנִשׁ, אָבֵל אֲנִי מְבִין שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַתְנַהֵג בְּהַפְקוּרוֹת וְטוֹב לִי שְׂיִתְקַנּוּ אוֹתִי כִּפְאֶשֶׁר הַדְּבָר מִתְבַּקֵּשׁ. וְמָה יִקְרָה אִם אִמָּא תַחֲלִיט לְרַחֵם עָלַי, וּבְמִקּוֹם לְגַעֵר בִּי רק תַחֲבֵק אוֹתִי וְתֹאמֵר לִי: "לֹא נוֹרָא רַזִּי, אֵל תִּבְהַל, זֶה לֹא מִסְכּוֹן..."? זֶה לֹא נִקְרָא בְּאַמֶּת לְרַחֵם עָלַי. כֶּף אֶשְׁאָר עִם הַהַתְנַהֲגוֹת הַמְקַלְקֵלֵת, וְכֵן, בְּפֶעַם הַבָּאָה, אֲנִי כָּבֵר עֲלוֹל לְעֵבֵר מִפְדְּרוֹר מְקוּמִי לְמִשְׁחָק בְּדוֹרְגָל, תוֹךְ שְׂאֲנִי מְרַגֵּעַ אֶת עַצְמִי – "הֲכִי הַרְבֵּה יִשְׁבֵּר חֵלוֹן אוֹ שְׁנַיִם..."

אֲכַפֵּה !? אֶרְאֶה

כַּעַת נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִשְׁגִּים שֶׁל פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה, שְׂפַת הַקְּבֵלָה וְהַחֲסִידוֹת. כִּלְפֵי

אהבת ה'.

לְעַמְתּוֹ, יִצְחָק אָבִינוּ נֶאָזַר בְּמִדַּת
הַגְּבוּרָה. הוּא מְרַגֵּשׁ עַד כְּפֹה גְדוֹל ה'
וּלְעַמְתּוֹ עַד כְּפֹה אַפְסִי הוּא הָאָדָם, עַד
כְּפֹה רְחוּק הוּא מֵה' וְכִפֹּה עָלָיו לְעֵמֶל
וּלְהַשְׁתַּפֵּר כְּדֵי לְזַכּוֹת וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו.
הָאֱמֶת הִיא, שְׂדוּקָא יִצְחָק הוּא מְמַשִּׁיכּוּ
הָאֱמֶתִי שֶׁל אָבִיו, לְמִרְוֹת הַשְּׁנִי בִּינֵיהֶם.
דְּוָקָא יִצְחָק הוּא מִי שְׁמַגְלֶה אֶת עֵמֶק
הָאֱהָבָה שֶׁהִתְחִיל לְגַלוֹת אֲבִרְהֵם אָבִיו.
יִצְחָק אָבִינוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מֵהִי **יְרֵאת**

ה'.

שְׁנִזְכֶּה לְאַהֲבַת ה' וּלְיְרֵאתוֹ!

שְׁבַת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!

יֵ?

ה' וְכָל כֶּף רוֹצֶה לְהִיֹּת קָשׁוּר אֵלָיו –
וּמִתּוֹךְ כֶּף אֲנִי מֵאֵד חוֹשֵׁשׁ לְעֵבֵר עַל
הַרְצוֹן שְׁלוֹ, לְפָגַע בְּקֶשֶׁר שְׁלֵנוּ, לְהִתְרַחֵק
מִמֶּנּוּ חֲלִילָה.

אַכְפֵּת כְּפֹה! יְרֵאת כֵּי

אֲבִרְהֵם וְיִצְחָק הֵם אָבָא וּבֵן, זֶה אוֹמֵר
שֶׁהֵם דּוּמִים? לֹא בְּהִכָּרַח. לְפַעֲמִים דְּוָקָא
הֵבֵן הוּא זֶה שְׁמִתְנַהֵג בְּדַרְךְ שְׁנִינְאִית
הַפּוּכָה מִשָּׁל אָבִיו. אֲבִרְהֵם אָבִינוּ הוּא
אִישׁ חֶסֶד, "אֲבִרְהֵם אֱהָבִי". בֵּיתוֹ פְּתוּחַ
לְכָל, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם וּמְפָרְסֵם אֶת
שֵׁם ה'. אֲפֵלוּ בִּישְׁמַעְאֵל הוּא תוֹלֵה
תְּקוּוֹת: "לוֹ יִשְׁמַעְאֵל יַחֲיֶה לְפָנֶיךָ", עַד
שְׁקֵשָׁה לוֹ לְוַתֵּר עָלָיו וּלְגַרְשׁוֹ.
אֲבִרְהֵם אָבִינוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מֵהִי

נחישות ויוזמה נשיות

מאפיינות את גיבורות הפרשה וההפטרה – רבקה אמנו ובת־שבע אם שלמה המלך. שתי הנשים הללו מגלות שיש להן תוקף עצמי שמסוגל להכריע את הסביבה, גם כשהיא עוינת, מקשה ומתנגדת, ולחולל שינוי משמעותי המשפיע לדורות. רבקה יוצאת ממשפחתה עובדת־האלילים והשטופה ברמיה ותאוות־בצע, מכריזה בתוקף "אלך!" והופכת לאם העם היהודי, המכריעה במעשיה אל מי יעבור כתר היהדות. בת־שבע לא נכנעת לתככים ולמזימות בחצר המלוכה, היא מעמתת את דוד המלך עם הבטחתו, ומכריעה אל מי יעבור לדורות כתר המלכות.

מעבר לנחישות היהודית שעלינו ללמוד מהנשים הללו, יש לשים לב לכך שבאופן אופייני לנשים הן מעניקות את מרב המשקל לכוחו של הדיבור: לרבקה די ב"שיחתן של עבדי אבות" כדי להכריע מי חתנה והיא מבטאת את כל נחישותה במלה תקיפה אחת. בת־שבע משתמשת בלשון רכה של תחינה ושכנוע, שמה את יהבה על משקל דיבור־הבטחתו של המלך וטוענת את כל שמחתה, תקוותה וברכותיה בהכרזה "יחי אדני המלך דוד לעלם".

בחוברת השבוע, מעבר להתבוננות הקצרה־יחסית ברבקה ובת־שבע, יש הקדמה יסודית על דרך ההתבוננות בכוחות הטעונים בלשון הקדש ושיעור ארוך הממחיש את הדברים.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר